

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 654.

CHICAGO, ILL., dne 25. marca (March 25th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

OMEJITEV PROSTE TRGOVINE V JUGOSLAVIJI.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" piše:

"Teško, da je v Evropi kakšna dežela, ki bi bila glede na lastno produkcijo živil v ugodnejšem položaju, kot je država S. H. S. Če pustimo Rumunijo na stran, je Jugoslavija edino sklenjeno ozemlje, ki je tudi danes sposobno, da izvažata doma producirana živila. Pač so tudi v Jugoslaviji deficitni kraji, ker se Slovenija, Hercegovina, Dalmacija in otoki niti približno ne morejo sami prehranjevati.

Ali kljub temu, da producira država Srbov, Hrvatov in Slovencev več živil, kot jih potrebuje skupno prebivalstvo, je že dejstvo deficitnih krajev zadoščevalo, da prisili vlado, da opusti prosto trgovino, ki je bila že uvedena in ki se je morala zdeti mogoča tam, če je sploh kje mogoča, in da se vrne k vezani trgovini in centralnemu gospodarstvu.

Kakor poročajo iz Belgrada, so namreč tam ustanovili medministerijalen odbor, katerega naloga je zavarovanje preskrbe prebivalstva z živili in boj proti druginji. Ta odbor izdelal naredbe, da se centralizira nakup živil potom poluradne institucije. Ta nakupovalna institucija bo sestavljena iz dosežanjih deželnih aprovizacijskih zavodov in iz produkeijskih in trgovskih krogov, država jo bo pa nadzorovala. Nadalje se namerava ustaviti privatni izvoz žita in pridržati izvažanje državi. Proti špekulantom, ki nakupujejo živila, proti verižnikom in zakotnim kupčevalcem sploh se določijo izredno strogi ukrepi in ustanovljena bodo posebna administrativna sodišča, v katerih bodo zastopani konsumenti in producenti. Naposled se namerava povsem prepovedati uvoz predmetov za luksus. Naredbe sicer še niso izdelane, toda pripravljajo se in bodo menda v kratkem uveljavljene.

Iz tega je razvidno, da ne more ne le Čehoslovakija, ki je gotovo imovita, ampak tudi Jugoslavija, ki je glede na prehrano še v veliko ugodnejšem položaju, vzdržati proste trgovine doma. Če je toliko kritizirani sistem centralnega gospodarstva potreben celo v deželah prebitka, je pač dovoljen sklep, da bi se moral poizkus bodisi tudi le delne vpeljave proste domače trgovine z živili v Nemški Avstriji imenovati blaznost."

Tako dunajski list. Tudi mi še ne vemo natančno, kakšni so tisti ukrepi, ki jih je nameravala izdati jugoslovanska vlada, in kako daleč sega resnost njenih namenov. Sedanja vlada v Belgradu ni tiste vrste, da bi se rada zamerila profitarjem, in če nastopa vendar proti njim, gotovo ni v tem delu vse njeno sree, ampak se le vdaja sili razmer. Prav to

pa je najbolj zanimivo, da se morajo nekapitalističnih, bistveno celo protikapitalističnih sredstev posluževati tudi tisti, ki so najtesneje spojeni s kapitalizmom in ki ne bi za nič na svetu priznali pravilnosti socialističnih nauk. Omejiti privatni izvoz žita, omejiti privatno trgovino sploh, se pravi omejiti kapitalistično svobodo in grešiti proti svetosti kapitalizma. Ali drugače ne gre. Od Protičeve vlade ni pričakovati, da bi šla v takih rečeh dalje, kot absolutno mora iti in da ne bi skrbela za tako formulacijo naredb in za tako prakso, da bodo njenim prijateljem tupatam odprta kakšna vrata. Ali nekaj mora storiti, kajti nobena vlada na svetu ne more izročiti prebivalstva enostavno stradanju in poginu, če je le kje kakšno sredstvo, da se prepreči to. Nobena vlada ni dovolj močna, da bi riskirala tako politiko. Protičeva pa sploh ni močna, in če že ni misliti za to, da bi si mogla pridobiti zaupanje ljudstva in njega ljubezen, mora vsaj gledati, da ne požene njegove nezadovoljnosti do vrhunca. To bi se pa nedvomno zgodilo, če bi moralo ljudstvo v deželi, ki producira več, kot faktilčno potrebuje, trajno stradati.

Ali kaj storiti, da ne pride do takega rezultata? Kapitalistično načelo se glasi: Kolikor more kdo napraviti dobička, toliko ima pravice do njega. Kapitalizem zahteva z vso odločnostjo in doslednostjo svobodo, ne sicer take svobode, kakor bi jo mogli razlagati njegovi nasprotniki, pač pa vso svobodo zase, svobodo do neomejenega profita in do metod, ki vodijo do njega. Posledice ga nič ne brigajo, izvemši to, da je dobiček njegov.

Da je Protičeva vlada naklonjena kapitalizmu, se nikakor ne more dvomiti. Ali kolikorkoli mu je postrežna, mora vendar misliti na svojo lastno existenco. In če pusti kapitalizmu enostavno prosto pot, se mora ljudstvu zameriti tako, da ji tudi sila, na katero se zanaša, ne bi pomagala. Kdor bi mogel pokupiti vse žito in ga prodati v tujino draže kakor doma, bi bil po kapitalističnem principu tepec, če ne bi storil tega. In če bi mogel doma ustanoviti monopol in diktirati ljudstvu poljubne cene, bi bil po enakem načelu smešen, če ne bi zahteval najvišjih cen.

Politični egoizem zahteva od vlade imperativno, da prepreči to vsaj do gotove meje. Resnično demokratska vlada, kateri je blaginja ljudstva prvi zakon, bi gledala, da doseže tak cilj povsem brez obzira na kapitalizem — ali na to, kar predstavlja kapitalizem v precej karikirani obliki v Jugoslaviji —

in bi stopila vsakemu profitarstvu brez usmiljenja na kurja očesa. Sedanji vladi v Belgradu sicer ni blaginja ljudstva tako izredno pri sre, toda hočeš nočeš mora vendar storiti vsaj nekaj, in tako izdeluje naredbe, ki so na vsak način smrten greh proti kapitalizmu in njegovim naukom, naredbe, katerih smer je izposojena od — groznega socializma.

Seveda ne bo nihče dolžil Protičeve vlade, da prehaja s tem v tabor socializma. Če bi kdo njemu in njegovim tovarišem, vstevši Korošča, dejal, da oponašajo socialiste, bi gotovo tako "očitanje" z indignacijo odklonili. Ali temeljno načelo, h kateremu se morajo zatekati, je vendar socialistično: Postavljati interese skupnosti nad interese posameznika.

• • •

"Arbeiter Zeitung" navaja slučaj v Jugoslaviji, da dokaže še nujnejšo potrebo takega postopanja v Avstriji, ki je glede na živila skoraj povsem odvisna od tujine. Tudi v raznih drugih državah so uvedeni podobni ukrepi. In z ozirom na svetovno pomanjkanje živeža, ki dela nacionalnim ekonomom, mislečim državnikom in še nekaterim drugim ljudem že hude preglavice, se zdi zelo verjetno, da se bo ta ali oni sistem kontrole živeža kmalu še bolj splošno razširil. Medtem ko se opaža tuptam stremljenje, da se preide od državne uprave, ki jo je na tolikih poljih prinesla vojna, zopet k privatnemu gospodarstvu — glej vrnitev ameriških železnic njih "gospodarjem" — silijo razmere eno vlado za drugo, da dela luknje v čisti kapitalistični sistem. Saj je že vsak zakon proti profitarstvu po svoji ideji kršitev kapitalistične doktrine. Tako se razvija nekaj, kar ni ne ptič ne miš, nekaj, kar je samo s seboj v nasprotju, kar na eni strani priznava kapitalizem, na drugi ga pa krši.

Kakor je vse to nesistematično in nedosledno, je vendar dragoceno kot dokaz, da prihaja kapitalizem bolj in bolj v stadij, ko ne more več izhajati s svojimi sredstvi. Kapitulariti sicer noče, ali delati mora koncesije, nasprotno njegovemu duhu, misleč, da se s tem utrdi. Račun je pa napačen. Življenje si na ta način gotovo lahko nekoliko podaljša — ne toliko zaradi koncesij, ampak bolj zaradi tega, ker se niso še izpolnili vsi pogoji za njega nadomestitev z drugim, popolnejšim sistemom. S svojimi ne baš prostovoljnimi koncesijami pa pomnožuje te pogoje in jih izpolnjuje. Država, ki je včasih veljala za čisto političen organizem, daši ni bila to nikdar v pravem pomenu besede, postaja bolj in bolj gospodarska institucija in bo morala korakati po tej poti dalje. Danes so na dnevnem redu živila. Druge življenske potrebščine so pa tudi važne, in če se bo pokazalo, da se dosežejo uspehi s centralizacijo živilske uprave, bo ljudstvo zahtevalo enako zaščito tudi proti odiranju pri oblekah, stanovanju, transportu, knjigah i. t. d. Na ta način pa postaja država vse sposobnejša za narodno gospodarske naloge, katerih se doslej še na vse kriplje brani.

Ne ker hoče, ampak ker bo morala, bo država postajala vse socialnejša. S kakšnimi sredstvi se bo dosegel ta efekt v tej in s kakšnimi v oni deželi, je

bolj postranska stvar, ali da prihaja ta efekt, mora biti očitno vsakomur, kdor opazuje razvoj brez predsodkov. Za vladajoče kroge v vsej deželah bi bilo kajpada najbolje, če bi sami dobro odprli oči, spoznali razvojno tendenco in ravnali tako, da jih ugodne. Prehodi, ki morajo priti, bi se tedaj izvršili najgladkeje in z najmanjšimi izgubami na vseh straneh. Zal, da je še vse preveč takih, ki nočejo videti, kar je, pa mislijo, da se razvoj tako lahko ustavi kakor ura.

V Ameriko?

V dunajski "Arbeiter Zeitung" objavlja neki "Americanus" sledeči sicer predvsem Avstrijecem namenjeni, a vendar tudi splošno zanimivi članek, ki je vsaj v nekaterih delih tudi za Jugoslovane poučen:

"Severna ali Južna Amerika, to je vse eno!

Jaz poznam le južno Ameriko, toda zelo natančno, in morem le o njej govoriti. Vojna z vsemi svojimi posledicami je prinesla težko krizo duševnim delavcem v Nemški Avstriji. Kaj naj počne dežela, ki nima ne živil ne surovin, in ki ji manjkajo tudi sredstva, da bi plačevala uvoz? Edino sredstvo, ki more pomagati iz te zagate, je delo, produktivno delo. Vse sile ne morajo pritegniti, da se ustvarjajo vrednosti. Tla Nemške Avstrije dajejo le skopa darila. Le od eventualnega izvoza industrijskih predmetov moremo živeti. Za ustvarjanje takih predmetov je treba porabiti vse sile.

Imamo pa v Nemški Avstriji armado duševnih delavcev, mnogo več, kot jih potrebujemo, mnogo več, kot jih more mala, uboga dežela preživeti. Ta prebitek duševnih delavcev duši Nemško Avstrijo. Država more preživljati le toliko teh ljudi, kolikor jih resnično potrebuje. Vzrok velike bede in temne bodočnosti duševnih delavcev v naši državi je ta, da jih je preveč. Gotovo obžalujemo vsi odkritosrčno to dejstvo, ki pa vendar ne more imeti te posledice, da bi morala država prenašati ves ta prebitek. Tudi če bi resno hotela, ne bi trajno mogla.

Na vsakem polju duševnega dela imamo prebitok. Tisti, kar jih je preveč, se bodo naposled v svojem lastnem interesu morali sprijazniti z misljo na presedlanje. Nikomur ne more priti na um, da bi kaj očital pošameznemu duševnemu delavcu. Posledica in žrtev prejšnjega sistema in nepredvidnih dogodkov časa je. Toda tudi s sedanjo ubogo Avstrijo se ne sme nihče prepirati, ker ni v položaju, da bi izpolnjevala vse zahteve, ki jih je bil kdo vajen. Vdati se je treba v neizogibne razmere in vsakdo mora izvajati posledice za svojo osebo.

Le dve poti moreta izvesti našo deželo iz te bede: Pomnožena poljudelska produkcija in industrijska produkcija. Tukaj bo treba delovnih moči, tukaj ne nastane nikdar prebitek, veliko prej nam bo kmalu primanjkovalo potrebnih delovnih moči. Tu so vrata, skozi katera morajo nadštavilni duševni delavci. Če pojdejo namenoma mimo tega vhoda, pojdejo v prazno. Ta klic velja zlasti za mlajše.

Velja pa tudi za starše, ki morajo če pametno preso-
sojajo bodočnost, uvajati svoje otroke v take po-
klice. Delo mora dobiti svojo pravico in svoj ugled
zopet v vseh slojih prebivalstva. Naravnost na roč-
no delo mislim. To delo ne sme več ponižati, tem-
več mora tistega, ki ga opravlja oplemenjevat v
očeh vse družbe. To izsili bodočnost z vsemi moč-
mi. Kdor se bo temu upiral, gotovo ne pride kot
zmagovalec iz tega boja.

Mnogo prizadetih ne pride do tega spoznanja.
Otroci zakrknjenega sistema so in taki ostanejo. Kaj
jim preostane, če nočejo presedlati, če nočejo tukaj
poginuti?

Oni so tisti, ki kličejo sedaj na ves glas: "V A-
meriko!" Mislijo, da najdejo tam El Dorado. Kmalu
bodo bridko razočarani. Kar se zahteva sedaj od
njih tukaj, zahtevajo v Ameriki že davno od prisel-
jencev. Tam ni veliko izbiranja.

Kdor iz teh krogov gre na slepo srečo tja, gre
navadno z gotovostjo v svoj pogin. Inženirji, ke-
miki, zdravniki, odpuščeni oficirji, akademiki, učitel-
ji, profesorji, juristi sploh pripadniki takozvanih
omikanih slojev naj bi šli le na podlagi kontrakta
in stalno najeti v tujo deželo. Sicer so v nevarnosti,
če nimajo vsaj za dve leti zadostnih sredstev, da pa-
dejo v največjo bedo. Predpogoj je pa v vsakem
slučaju velika strokovna sposobnost. Če pridejo brez
potrebni sredstev v deželo, se morajo absolutno
sprijazniti z idejo, da sprejmejo vsako delo, pa naj-
sibo da grede za hlapca ali za farmerskega delaveca.
To so pa dela, katerim germanski elementi navadno
niso dorasli in jih fizično ne morejo trajno oprav-
ljati. Od njih se zahteva mnogo več, kot pa bi morali
doma neposredno delati kot produktivni delavci.

Odvetniki ne smejo v državah južne Amerike,
če nimajo diploma dotične dežele, izvrševati svoje-
ga poklica. Tako daleč ne sega ameriška svoboda.
Podvreči se morajo izpitu o zakonih dotične dežele.
Ali tudi to je le tedaj mogoče, če je njih domača
dežela v razmerju vzajemnosti z dotično državo. Si-
cer se morajo podvreči vsem izpitom, ki jih predpi-
sujejo študijski načrti dotične dežele.

To velja tudi za zdravnike. S svojo zdravni-
ško prakso ne morejo pričeti meni nič tebi nič. Stro-
ko za stroko morajo napraviti predpisane izpite.

Učitelji in učiteljice najdejo lahko službe na
nemških šolah. Ali seveda je le malo mest, ki pride-
jo v poštev. Nekateri utegnejo dobiti mesta kot
privatni učitelji, zlasti na deželi. Toda plače so
majhne, manjše, kot jih dobe poljedelski delavci. Če
jim ni že prej zagotovljeno stalno mesto, je bolje,
da ostanejo kar doma.

Za vojake je sploh izključeno, da bi dobili me-
sta v svojem poklicu.

Tem ljudem ne ostane torej niti v Ameriki nič
drugega, kakor kar zahteva potreba od njih: Da
presedlajo, da zamenjajo poklic — toda v veliko
težjih razmerah kakor tukaj. Če se primerja to,
kar pričakuje izseljenca tam zunaj z življenskimi
možnostmi, ki mu jih daje domovina, izide primera
navadno v prid domovini. Vsakdo naj resno pre-
tehta, preden prime popotno palico. Brez nujne po-

trebe naj bi nihče ne zapustil domačih tal. Dökler
so v domovini ali v bližini še možnosti dela in za-
služka, naj bi se nihče ne izselil. Pomisli naj, da
je boj za obstanek na tujih tleh, med tujimi ljudmi,
z drugimi šegami, navadami z drugim jezikom ved-
no zelo težak.

"V Ameriko?" Vsekakor le z velikim pogumom,
podjetnim duhom, z veliko voljo za delo in z veliko
močjo za delo. S tako opremo bo pa človek tudi do-
ma uvaževan državlján in mu ni treba trpeti bede.

Prav za odhajajoče intelektualce, ki se tukaj
ne morejo ali nočejo prilagoditi razmeram, postane
južna Amerika velik grob.

Južna Amerika potrebuje delovnih moči, da
dvigne svoje ogromne zemeljske zaklade, da obdela
svojo zemljo, toda le za to potrebuje delavcev, kakor
Avstrija.

Toda nevarnost, da se tam zunaj v boju za ob-
stanek propade, je vedno zelo velika. Socialno za-
konodajstvo teh dežel ne obvaruje človeka te nevar-
nosti. Vsakdo mora stati sam na svojih nogah, se
zanašati le na svojo moč in se mnogo teže boriti,
če hoče kaj doseči, kakor doma.

GENERAL PERCIN:

VOJNA IN LIGA NARODOV.

(Iz francoskega.)

(Dalje.)

3. Mir brez zmage.

V svoji poslanici z dne 20. decembra 1916 je
prezident Wilson dejal, da hoče mir brez zmage. S
tem seveda ni mislil na mir za vsako ceno, ampak
na mir, katerega pogoji bi bili neodvisni od usode
bitk.

Besed "mir brez zmage" niso v Franciji sploš-
no razumeli in dale so povod za živahne proteste.

"Zmago orožja hočemo" — se je odgovarjalo
pri nas. "Sijajno zmago hočemo, ker je treba pora-
žiti nemški militarizem."

Toda zmaga orožja ni nikdar uničila militariz-
ma poraženega naroda, ampak ga je nasprotno po-
gostoma pojačala.

Ali ima zgodovina res zgled popolnejšega pora-
za vojaške sile kakšnega naroda, kot je bil poraz
Prusije izza bitke pri Jeni?

Tilsitski mir je skrčil ozemlje Prusije skoraj na
polovico. Prusiji je bila vsiljena okupacija vsega o-
zemlja, kar ji ga je še ostalo, od francoske vojske.
Armada ji je bila omejena na 42.000 mož.

Tedaj je pruski kralj kljub živahni opoziciji
vojaške kaste poklical častnika, prepojenega z re-
volucionarnim duhom, generala Csharnhorsta, ki
kot polkovnik ni bil mogel dobiti poveljništva pol-
ka, ker ni bil plemenitaš, v službo.

Scharnhorst je v nekoliko kratkih besedah
zbral pod zastavo skoraj vse sposobne može od 20.
do 40. leta. V petih letih je Prusija imela 270.000 iz-
urjenih vojakov, s katerimi je pri Lipskem porazila
Napoleona.

Leta 1870 se je zdelo, da smo bili od Nemčije tako poraženi, kot le more biti takšen narod poražen. Pet let po tem je bila francoska armada, ne da bi bila tako hrabra kakor tedaj, sposobna za boj. Imeli smo kanone de Reffey, nabijane od zadej, mnogo boljše od pruskih topov, ki so jih bili smatrali za glavni faktor nemške zmage. Nemčija, presenečena od našega hitrega okrevanja, je obžalovala, da nas ni temeljiteje uničila.

Če se ne bi bila tisti čas naša mlada republika, ki je monarhistične vlade še niso rade videle, čutila ponekod osamljeno, če bi bila mogla voditi vojno brez aliane, bi bili morda zopet pridobili Alzacijo in Loreno. Toda po odplačilu bi bili Nemci izvedli svoje. Vprašanje Alzacije in Lorene bi bilo vzdrževalo rivaliteto obeh narodov in grozilo z vojno vsakit pet let.

Ko je prezident Wilson spoznal, da niso razumeli njegovih besed "mir brez zmage", jih ni več izrekal. Toda v svoji poslanici z dne 11. novembra 1918 je izrekel enako idejo z drugimi besedami. "Zmaga z orožjem" — je dejal — "je le začasna zmaga. Premagati svet s tem, da si pridobimo njegovo spoštovanje, je trajna zmaga."

Zmaga pri Jeni je bila začasna zmaga. Tilsitska mirovna pogodba je zagotovila mir le za pet let. Frankfurtska pogodba ga je zagotovila za 45 let, toda malo da ga ni zavarovala tudi le za pet let.

Vselej, kadar je zmagi z orožjem sledil trajen mir, se je zgodilo tako, ker je premagani del, priznavajoč svoje napake, prostovoljno sprejel zmagovalčeve pogoje, opustivši zahteve, izrečene tekom vojne, tedaj, ko se mu je to zdelo primerno. Poraz, ponižanje premaganega je izzivalo vedno le sočutje, in je postajalo vir novih vojn.

Nemčija se je podvrgla, če se more verjeti izjavi, ki jo je podal g. M. Landsberg, član provizorične vlade z naslovom ljudskega komisarja financ, nekemu žurnalistu v Bernu:*)

"Zagotavljam vas, da se nam ne vrne nikdar več misel na revanšo. Prebivalstvo Alzacije in Lorene se nam je odtujilo vsled napak in nizke politike prejšnjega režima. Za Nemčijo je za vedno izgubljeno. Globoko bolelost čutimo, toda klanjamo se pred resničnostjo."

Zmaga, na katero je namigaval prezident Wilson s stavkom, ki je dal povod tolikim diskusijam, ni pomenjala zagotovila zadovoljivih in pravičnih mirovni pogojev. To bi podalo le popolno uničenje sovražnika, ki bi omogočilo, da določi razsodišče mirovne pogoje.

Uničenje sovražnika — bolje rečeno umičenje njegovih organiziranih sil, to so izrazi vseh predpisov in vsega ravnanja vojaške umetnosti, ki zahtevajo, da se umakne sovražnik v neredu, da se njegova armada razpade in da jo zmagovalec zasleduje.

Tak rezultat, za katerim so šli vedno vsi vojni možje vseh dežel in vseh vekov, so Nemci skoraj po-

polnoma dosegli po bitki pri Charleroi. To je bila zanje velika zmaga. Zasledovanje je v resnici trajalo osem dni in poprečni dnevni marš je znašal okrog 20 kilometrov. Velik del naših enot se je razkropil, izgubil svoje voditelje in jih šele pozneje našel.

Našo situacijo je popravila zmaga pri Marni.

Ta zmaga brez dvoma ni bila tako sijajna kakor ona pri Charleroi. Zasledovanje je bilo v resnici veliko bolj zategnjeno in Nemci so se ustavili na črti pri Aisni. Toda Pariz je bil rešen.

Da ni bil general Gallieni srečno posegel vmes, da ni bilo ponosne neposlušnosti generala Sarraila, ki ni hotel zapustiti Verduna, neposlušnosti, ki jo je pozneje odobril genal Joffre, da ni bilo okoliščin, katerih razlaganje bi vodilo predaleč, bi bila vojna končana za mesec dni. Francija bi bila izgubljena.

Izza leta 1914 niso ne Nemci ne mi dosegli takih rezultatov, kakor pri Marni, še manje pa takih, kakor pri Charleroi.

4. Nemška ofenziva 1918.

Recimo, kar hočemo, meseca marca 1918 so bili Nemci skoraj zmagovaleci. Okupirali so bili Belgijo in severne okraje Francije, ki so jih hoteli anektirati. Zapadna linija se je raztezala od Severnega morja do Švice: Linija, pred katero smo bili ustavljeni tri leta, ni bila nič drugega, kakor to, kar se je v vsenemškem načrtu imenovalo "nove meje nemškega cesarstva".*) Za to črto so se Nemci smatrali kakor doma. V okupiranih krajih so izkoriščali zemljo in rudnine. To je bila skoraj aneksija. Nemcem ne bi bilo treba po končani vojni nič drugega, kakor prikorakati v Pariz in diktirati pogoje miru.

Toda v Nemčiji se je oglašala revolucija. V neki brošuri, izdani začetkom leta 1918, je kopija letaka, razdajanega 1918, ki je obsegal poziv na vstajo.**)

Že septembra 1915 je dal cesar častnikom svoje mornarice absolutno tajen ukaz, predpisujoč jim, da naj ravnajo z moštvom zelo blago, da se preprečijo nevarne težave. Dvajset mornarjev je bilo ustreljenih leta 1916, dvesto pa leta 1917 po uporu, v katerem je neki častnik izgubil življenje.**)

Te reči so postale znane vsled razkritij doktorja Mühlona in princa Lichnovskega in so bile v zvezi z znižanjem odmerjene hrane in tudi brezuspešnim pričakovanjem zmage, ki je venomer ljubovano, izzvalo med civilnim prebivalstvom nemirno razpoloženje. Cesarska vlada je sklenila storiti konec temp. Bila je torej določena velika nemška ofenziva za spomlad 1918.

Nemci so jo poizkusili trikrat: Dne 21. marca, 2. maja in 15. julija. Prva dva naskoka nista imela druge posledice, kakor poglobitev dveh zagozd in lukenj, na katerih krajih so se Nemci morali ustaviti. Nepopoln uspeh, toda vendar važen, ker je pomaknil sovražne topove tako daleč, da so dosegali Pariz. Prispeval je k pojačanju potrpežljivosti

*) "Velika Nemčija" od Richarda Tanneberga, izšlo pri Bruno Volgerju, Lipsko 1911.

**) "Das Misstrauen", izšlo pri Bryotu v Lusanu.

**) "Humanité" z dne 13. in 18. decembra 1918.

*) "Temps" z dne 28. decembra 1918.

nemškega ljudstva, ker je delal vtisk, kakor da je bombardiranje Pariza priprava za tretjo ofenzivo.

Neuspeh tega tretjega naskoka je prizadel nemškemu ljudstvu veliko razočaranje.

5. Druga bitka pri Marni.

Druga bitka pri Marni se je pričela dne 18. julija in končala dne 11. novembra. Trajala je 117 dni. Naše največje napredovanje v tej bitki je bilo ono od Montdidiera do Avesnes. Merilo je 110 kilometrov, to je poprečno nekaj manj kakor kilometer na dan. Na vsej fronti je znašal poprečni napredek 500 metrov na dan. V teh okoliščinah bi bili potrebovali 18 mesecev do Rene.

Naše zasledovanje je bilo, kakor vidimo, štiridesetkrat bolj počasno, kakor ono Nemcev izza bitke pri Charleroi. Ne more se torej reči, da je sledil našemu zasledovanju poraz nemške armade za petami. Toda v umikanju svoje armade, kakor je bilo ukazano, je nemško ljudstvo videlo podiranje vseh svojih upov. Razumelo je, da da se sreča zmage vsled prihajanja Američanov od dne do dne zmanjšuje, in zato je sklenilo končati to reč. Ogroženi z revolucijo, so Nemci prisilili maršala Ludendorfa, da je vztrajal na svoji prošnji za premirje, in na posled, da se sprejmejo vsi pogoji.

Kapitulacija Nemčije je prišla iz boka in od spodaj. Že dne 27. julija 1917 je maršal Hindenburg v adresi, ki jo je naslovil na cesarja, izrekel sledeče:

“Najvišja dolžnost v tem trenutku je povišati moralo. Brez nje izgubimo vojno.”*)

Tudi pri nas je nekaj časa marsikdo, in sicer po pravici dejal: Le če izdrži civilno prebivalstvo.

Civilisti v Franciji so se držali, v Nemčiji ne. V tem je vsa tajnost francoske zmage. Brez revolucije v Nemčiji bi se bila vojna podaljšala, ker ni naše zasledovanje uničilo sovražne armade.

Nemčija ni rekla svoji armadi: “Dala si se premagati; pričakovala sem več od tebe.” Nasprotno ji je reklo: “Dosti imam vojne; ustavi se!”

Nemški vojak se je hrabro bojeval. Po sodbi vseh častnikov, ki sem jih videl prihajati s fronte, je bila vztrajnost nemškega vojaka občudovanja vredna. Bilo bi otročje tajiti to; naše napredovanje ni bolj zaslužno.

Nesmrtna slava naših vojakov je bila v tem, da se niso dali poplesti od te vztrajnosti. Ali tudi civilisti se niso dali zmešati.

Pozdravimo vse te junake, civiliste in vojake, stare in mlade, moške in ženske, katerim imamo več zahvaliti za zmago, kakor kombinacijam strategije. To ni zmanjšavanje zaslug generala Focha in priznanja, ki smo mu ga dolžni, če pravimo, da je pokazal več nepopustljivosti kakor ženialnosti. Nepopustljivost se obnese vselej, ženialnost se nagiba k presenečenju. Napoleonova ženialnost nam je povzročila groze.

V “Revue Hebdomadaire” z dne 28. decembra 1918 je general Charfils napisal sledeče:

*) Glej “La République de Berlin”, dne 23. decembra 1918.

“Nemške ofenzive, med njimi najmanje dve, bi bili lahko uresničili prelom in hipoma uvedli bitko maršala Ludendorffa na prostem prostoru in v gibčni vojni.

Nasprotno ni Maršal Foch nikdar uresničil preloma v pravem pomenu te besede, ki bi bil odprl prostor za izkoriščanje zmage. Toda njegova taktika je takorekoč prignala Ludendorffa do najhujšega. Porabila je vse njegove sile in končala z demoralizacijo ne le notranje Nemčije, ampak tudi njene armade.”

Ta situacija je tem bolj zanimiva, ker je general Cherfile eden izmed velikih občudovalcev generala Focha. To mu pa ne brani izreči, da nismo v drugi bitki ob Marni dosegli zmage, ki bi nam bila zagotovila prelom, ampak le obrabo sovražnika, katerega morala je silila v popuščenje zadaj in tudi spredaj: To, čemur je sledila prošnja za premirje za petami. (Konec prihodnjic.)

Kaj je delo?

Koga prištevamo delavstvu, kadar iščemo med ljudstvom ljudi, ki opravljajo družbi potrebna dela? Ali spada bakteriolog, ki raziskuje v svojem laboratoriju serume za zdravljenje človeških bolezni, v razred delavcev? Gospodinja, ki skrbi za fizično odgojo otrok in ohranitev doma — kam spada ona? Kam spada učitelj, zdravnik, umetnik, pesnik in pisatelj? Ali doprinašajo toliko k življenju kolikor tesar, zidar, železničar ali premogar?

Nekemu zelo znanemu znanstveniku, ki je študiral bakteriologijo, gre hvala, da znamo danes, da tuberkuloza ni navadna kuga, poslana iz nebes ali pekla, ampak bolezen, ki se lahko ozdravi. Enaka hvala gre nekemu drugemu znanstveniku, da vemo danes, kako je treba zdraviti rano, dobljeno od steklega psa. Brez Edisona bi morali še danes rabiti plinsko luč, in tramvaje bi vlekli konji kakor nekdanj.

Delo gospodinje ni le fizično, ampak tudi duševno. Ona je mnogokrat kuharica, šivilja in perica in prva učiteljica svojih otrok. Ali je ona potrebna človeški družbi?

Profesor iz višje šole in učitelj iz nižje sta v pravem pomenu besede oba delaveca. Socialisti smatramo, da je prava izobrazba osvobojevalna sila. Učiteljem naše mladine je poverjena sveta naloga naučiti jo misliti, spoznavati življenje in razumevati lojalnost napram drugim ljudem.

In tako gremo lahko dalje do vseh ostalih aktivnosti, ki so družbi potrebne. Družba ne bi mogla eksistirati brez zdravnikov, brez učiteljev, gospodinj in umetnikov, kakor ne bi mogla eksistirati brez mesarjev, pekov, krojačev, čevljarjev, tesarjev, zidarjev, železničarjev, premogarjev itd. itd. Vse produktivno delo je povzdigujoče. Delo ne bi smelo delati v svojem razredu nobenih razlik ali kast. Človeška družba bi lahko eksistirala brez kapitalistov — ljudi, ki se žive na račun teh, ki smo jih navedli, nikakor pa ne brez dela, ki je obseženo v navedenih strokah.

V fevdalni dobi so prevzeli grofi in baroni — kakor na primer tudi ameriški sužnjedržeči — vso odgovornost za varnost krajev in življenje stanovnikov. Medtem ko so podložniki delali na polju, je bila grofova dolžnost, da je s svojo stražo ali posadko, ki jo je imel na svojem domu, pazil, da ni vdrl v deželo sovražnik. To, kar so tlačani delali za predpostavljene, se je smatralo kot odškodnina ali povračilo za varnost, ki je bila poverjena grofom in baronom.

Današnji magnatje se razlikujejo od nekdanjih grofov in baronov v tem, da ne prevzemajo v družbi, kar se varnosti in blagostanja ljudi tiče, nobene odgovornosti, ker so njih moderni sužnji prepuščeni popolnoma sami sebi. Iz dela jih odslove kadar se jim poljubi — zlasti če niso organizirani; — svoje tovarne zapro, kadar hočejo, in vojne izzivajo, kadar so si v lasih za svetovne trge s kapitalisti drugih dežela. In moderni sužnji morajo iti za svoje magnate v vojno, ne da bi imeli kakšne koristi od tega.

F. E:

O političnih šolah.

(Iz "Napreja".)

Po končani vojni in preobratu so se vračali domov tisoči in tisoči našega ljudstva iz strelskih jarkov s popolnoma izpremenjenimi nazori. Kot zaslepljeni klerikalci so odrinili leta 1914. navdušeno na razna bojišča, a dolgotrajna vojna jih je izpametovala. Izpoznali so, da se ne bijejo za vero, dom in cesarja, kakor so jim trobili klerikalni govorniki, ampak da prelivajo svojo kri le za dinastije, kapitalizem in imperjalizem.

Nič ni tedaj čudnega, če so se ob povratku na svoje domove trumoma priglašali v organizacije socialno demokratične stranke.

Naša stranka, ki je izgledala še pred vojno le kot pešice nezadovoljnežev, je postala čez noč mogočen faktor v političnem življenju našega naroda, s katerim so morale resno računati nasprotnne stranke. Naše šibke predvojne organizacije so narasle v mogočne armade, zato ni čudno, če smo bili v prvih mesecih nekoliko desorientirani sami. Kaj naj začnemo z vsemi temi masami, kako naj jih usposobimo — rekrute — za politične boje, ki nas čakajo. Jasno je namreč, da je z novinci, rekruti, vedno težava. Pripeljalo jih je v stranko nezadovoljstvo z vsem obstoječim, želja po nečem boljšem, zato pričakujejo, da se bodo razmere čez noč obrnile na boljše, če se vpišejo v socialistično stranko. Taki ljudje so seveda tudi najbolj dostopni raznim eventuram, hipnim vplivom, ne da bi vpoštevali dejanski položaj, nedostaja jim časi hladne preračunljivosti, onega vpogleda in vpoštevanja razmer in ustroja človeške družbe, z eno besedo: one dolgotrajne socialistične šole in vzgoje, ki je tako potrebna v bojih za proletarske pravice.

Kaj torej začeti s temi novimi sodrugi? Odgovor na to vprašanje je našla stranka kmalu. Upošteva, da ne morejo imeti ti novi sodrugi o socializmu in socialističnem pokretu dovolj pregleda in pojma, je smatrala za svojo prvo in poglavitno dolžnost, da jih najprej usposobi za proletarski boj, za socialistične vrste, sicer bi se ta neizvežbana armada razkropila ob prvem navalu nasprotnikov, kakor naša slovenska armada lansko spomlad na Koroškem ob nemški ofenzivi. Naša stranka je pa vedela, da se more to usposobljenje izvršiti le potoma sistematične socialistične vzgoje in pouka, zato je šla in osnovala po vseh industrijskih centrih politične šole.

Te politične šole so bile začetek, prvi poizkus, ki se je pa — obnesel dobro, saj je vladalo zanje med delavstvom največje zanimanje. Kaj je tedaj naravnije, če napne stranka vse moči, da s to sistematično vzgojo socialističnega proletarijata ne preneha, ampak jo skuša na podlagi dosedanjih izkušenj še čim najbolj izpolniti in razširiti. Jasno je namreč, da sedanja oblika političnih šol v bodoče nikakor ne bo več zadostovala, ker je prenostranska, preozka in tudi premalo globoka. To seveda ni krivda sodrugov, ki so te politične šole vodili, ampak leži krivda v začetku, vsaj je vsaj začetek težak in nepopolen.

Kako naj pa reorganiziramo naše politične šole. Mislimo, da bi bilo edino pravilno, da vzame to akcijo v roke naša prenovljena in preorganizirana izobraževalna organizacija "Svoboda", pri kateri deluje poseben izobraževalni odsek. Ta odsek naj sestavi za prihodnjo sezono (od septembra 1920 do aprila 1921) natančen načrt za politične šole po vseh najvažnejših proletarskih centrih. Nabere naj vrsto predavateljev in sestavi primeren program predavanj za vso sezono in iz vseh strok človeškega znanja, vsaj nam bo vsak priznal, da mora organiziran delavec poznati poleg Marxovega "Komunističnega manifesta" še marsikaj drugega. Program teh predavanj mora biti seveda sistematičen, nikakor pa ne razmetan, brez zveze in stopnjevanja.

Centralni odbor "Svobode" stopi nato v stik z vsemi svojimi podružnicami in te organizirajo v svojih okrožjih pol. šole. Dobe lokal, stalne obiskovalce ter določijo gotov dan (po večjih krajih tudi dva) v tednu in ure za pouk. Vsaka politična šola mora imeti seveda svojega voditelja, domačina, ki skrbi za vso to tehnično ureditev, tako da preskrbi centralni odbor v Ljubljani le učitelje-predavatelje.

Ti predavatelji morajo biti iz najrazličnejših strok: zdravniki, zgodovinarji, politiki, narodni gospodarji, zadrugarji, strokovničarji itd. Vsak sestavi 2—3 predavanja, ki tvorijo zaključeno celoto in s temi predavanji gre po vseh političnih šolah. Učenci posameznih političnih šol bodo tako slišali v enem šolskem letu sistematično urejen cikel predavanj iz najrazličnejših strok, ki bo tvoril lepo zaokroženo celoto, tako da bo vedel učenec koncem šolskega leta povedati nekaj iz zgodovine, zdravstva, zadrugištva, politike organizacije itd.

Predavanja seveda ne smejo biti suhoparna, ampak mora biti v popolnem pomenu besede pouk, katerega bodo poživljale slike, skioptična prednašanja, prakt. poizkusi itd. Le tako bo zavladalo za naše politične šole ono zanimanje, ki ga zaslužijo ter rodilo sadove, ki jih stranka od njih pričakuje, namreč, da pokaže novincem v naših socijalističnih vrstah ves pomen, važnost načina in upravičenost našega gibanja, da jih v polni meri usposobi za bodoče boje, v katerih jih ne podere noben vihar in da jim znanstveno dokaže, da se borimo za pravico in resnico le mi.

Vzroki nezadovoljnosti.

Kaj je vzrok nezadovoljnosti, ki se kaže danes na vseh koncih in krajih?

Odgovora na to vprašanje ni težko najti. Ko je bila vojna v teku, sta predsednik Wilson in ministrski predsednik Lloyd George v Angliji govorila o novem svetu, o novih razmerah, ki baje zavladajo po vojni. Rekla sta, da bo to svet, v katerem bo imelo pristop do življenja tudi navadno ljudstvo, tisto ljudstvo, ki je v vojni največ žrtvovalo, in ne le nekaj izvoljenih.

Vojna je minila, toda gospodarske razmere se niso prav nič izpremenile. Tisti, ki so pričakovali boljših časov, so spoznali, da niso prav nič na boljšem, ampak da so v mnogih slučajih še na slabšem, kakor so bili pred vojno. Na eni strani ogromni profiti, ki so jih izprešali iz vojne produkcije razni privatniki, na drugi strani povečana mizerija tistih, ki so žrtvovali vse pa morajo sedaj plačevati visoke cene za živila in za stanovanja. Delavstvo, ki je dobilo malo več plače, mora sedaj na drugi strani plačevati vse dražje, in tako se steka vse v žep tistih, ki posedujejo. Delavstvo je razočarano in nezadovoljno.

Davki, ki so razpisani, so tako razdeljeni, da pade največje breme na konsumente, ki so navezani na kupovanje pri trgovcih, medtem ko so se jim znali razni magnatje, ki posedujejo milione, izogniti.

Po drugi strani izdaja vlada preveč denarja. Država ne more upravljati vsako leto milijard za vzdrževanje mornarice in armade. Militarizem v tej deželi je tako draga reč, kakor drugod.

V Jeffersonovih časih je plačal vsak državljan za vzdrževanje vojnega oddelka po 20c na leto, za bodoče leto, to je 1921, pa znaša proračun vsakega državljana Zedinjenih držav — to je za 110 milijonov prebivalcev po \$10.00 davka. Natančna svota za vzdrževanje mornarice in armade za to leto je \$573.131.254.80. To je nekaj nad pol milijarde dolarjev.

Ker ni Evropa plačala obresti za posojeni denar, bodo obresti na javni dolg, ki jih morajo plačati ameriški državljanji drugo leto, znašale \$1.017.500.00. Če prištejemo k tej svoti še druge izdatke raznih vladnih oddelkov, bo moral tajnik Glass zahtevati samo za vzdrževanje svojega urada za \$1.674.203.922.86.

Proračun za vse državne oddelke za bodoče leto bo znašal približno \$4.000.000.000, reči štiri milijarde dolarjev.

Iz te svote je preračunano, da odpade za:

šolstvo	\$ 186.000
preiskave v premogovih rovih . . .	\$ 450.000
rešilne vozove v premog. rovih	180.000
oskrbo otrok	280.000
vposlovanje	400.000
delavske sprave	230.000
delo povračevanja (reklamacij)	7.511.000
glasbeno šolstvo	14.000.000
javno zdravje	15.000.000

Od teh državnih poslov bi ameriški junkerji radi odpravili pred vsem urad za vposlovanje, ker mislijo, da spada to delo v področje privatnih špekulantov.

Za vse te važne javne funkcije je odmerjenih borih \$39.637.000.

Sedaj pa pogledjmo, kakšen proračun ima vlada za druge zadeve.

Za poljedelstvo je odmerjeno	\$ 37.528.102.00
Za armado	982.800.020.00
Za diplomacijo konzularnega dela . . .	11.243.250.00
Uprava Distriet of Columbia	19.179.716.03
Za trdnjave	117.793.330.00
Za upravljanje Indijancev	12.994.494.27
Legislatura (postavodaja)	122.242.849.02
Vojna akademija	6.778.637.20
Mornarica	573.131.254.80
Penzije	215.030.000.00
Poštni uradi	391.713.673.00
Reke in pristanišča	42.741.565.00
Razni civilni stroški	906.725.387.10

Če primerjamo te številke z gornjimi, vidimo, kako se gospodarji.

Zakaj naj ljudstvo Zedinjenih držav izdaja večje svote za mornarico in za vojne namene, kakor jih je izdajalo pred vojno? Z Nemčijo kot militaristično silo na tleh, imamo novega sovražnika — ali boljše novo bojazen. Kdo je ta sila, ki nam je nevarna? Anglija je edina, ki bi se upala seči preko Atlantika. Toda zakaj naj bi Anglija računala na kaj takega? Nobenih drugih vzrokov ni kakor ta, da sta si angleški in ameriški kapital v laseh zaradi svetovnih trgov. In zato se mora Amerika pripravljati na morju in na suhem. In zato morajo ameriški državljanji plačevati visoke davke.

Ameriško ljudstvo in ljudstvo Anglije to lahko prepričita, če se pravočasno dogovorita o teh vprašanjih in jih rešita v prid obeh dežel tako, da bo imelo koristi od tega ljudstvo, ki producira in ki mora navsezadnje plačevati neznosne davke. To delo sporazuma je odkazano socialističnim strankam Amerike in socialistične delavske stranke v Angliji, ki mora vsaka na svojem mestu merodajnim krogom povedati, da je čas tukaj, ko je treba pozabiti na profit, pa misliti več o življenju. Business — to je vsako opravilo — spada k življenju; toda ljudje niso na svetu v prvi vrsti zaradi businessa, ki naj bi bil sam sebi namen, temveč business in vsi opravki so zaradi

ljudi — ne samo nekaj ljudi, ampak vseh skupaj. Vsak naj dobi svoj delež tiste sreče, ki je namenjena civiliziranim ljudem, in nezadovoljstvo bo izginilo.

Gospodarske težave v Jugoslaviji.

Ljubljanski "Naprej" piše:

Draginjo in velike težkoče v preskrbovanju prehrane povzročajo pri nas, med drugimi, tudi pomanjkanje vagonov. Vagonov in lokomotiv je pri nas vsak dan manj. V celi naši prostrani državi nimamo nobene večje delavnice za vagoni in lokomotive. Zato je kriza vedno večja. Inicijativa sodr. Kristana, ki je šla za tem, da dobimo nekaj vozov in mašin iz inozemstva, je bila dalekovidna. Ravno tako je z železniškimi delavnicami. Četudi so nakupljene, je vendar gotovo, da bo preteklo še mnogo Save v Donavo, predno bo mogoče nove delavnice pri nas uspostaviti in za končni obrat montirati. Že stara država pet let ni popravljala ne železniških vozov ne lokomotiv. Kar je po državnem preobratu ostalo tega materijala na našem ozemlju, to je bil star, izrabljen materijal, ki se do danes ni obnavljal, ni popravljal. In to je ena velikih težav in težkoč pri nas.

Pomanjkanje premoga za industrijo in zasebno uporabo je v pomanjkanju vagonov. Že v stari državi, Avstriji, se je nabava tovornih železniških vozov zanemarjala na zahtevo agrarnih baronov in v korist industrije. V Angliji si je svojedobno industrija pomagala na ta način, da si je potrebni prevozni železniški materijal nabavila sama. V Avstriji industrija nikoli ni bila tako močna in pri nas sedaj o tem ni niti mogoče misliti. Naša industrija je zlasti danes tako šibka, da ne more nikamor naprej.

Nam manjka sedaj približno 30.000 tovornih vagonov. Kje jih vzeti? Nemška Avstrija ima 83.000 voz, manjka ji za redni promet še 16.000 železniških tovornih voz. Če pogledamo v naše rudarske revirje, se lahko prepričamo, kako veliko je pomanjkanje železniških voz. Zgodilo se je že, da se je moral premog deportirati, ko je zmanjkalo le železniških voz, na katere bi se mogel že izkopani premog naložiti. Pod tem pomanjkanjem trpi vse narodno gospodarstvo, zlasti pa delavec, ki česse ne morejo nikamor naprej. Pomanjkanje premoga, hrane in železniških vozov je toraj v najožji zvezi. Pomniti moramo namreč, da je Slovenija pasivna dežela, ki potrebuje za redno prehrano svojega prebivalstva mesečnega uvoza za 500 vagonov mlevskih izdelkov, to je koruze, pšenice, zdroba itd. Danes moremo to blago dobiti le iz daljnega Banata. Pot od tam do nas je silno težavna, ker vlada na Hrvaškem in v Slavoniji red, da je groza. Tam je mnogo podkupljenega in korumpiranega in tako prihaja, da hrvaški obrat indirektno skubi slovenskega trpina.

Tudi produkcijo premoga je le težko dvignuti, pa naj se našim hrabrim rudarjem dajo še tako

velike plače. Rudar mora biti izvežban, mora dobiti vse predpogoje za svoje delo, zlasti primerna stanovanja in drugo. Nadalje je v materijelnem pogledu treba gotovih novih investicij v obratu samem, kar se ne da izvesti preko noči, ampak je potrebna za to daljša doba. Kljub vsem tem težkočam je možnost prevoza še vedno velika in znaša proti mirovni dobi v letu 1914. še vedno kakih 85%. Toda ta številka pada od dne do dne. Boljševiki na Ruskem so zgradili doslej veliko tisoč kilometrov novih železnic, toda vse to ne pomaga nič, dokler ne dobe od zunaj (iz Nemčije) vagonov in lokomotiv, katerih samih doma ne morejo izgotoviti. Nemška Avstrija izdelava mesečno 8—900 novih železniških vagonov. Pri nas se ne izdelujejo nobeni kakor na Ruskem ne. Zato moramo ostati v prijateljskih stikih z Nemci, ki nam bodo mogli v danem trenutku priskočiti na pomoč.

Druge države si v tem pogledu pomagajo na ta način, da si majkajoče železniške vozove izposodijo pri sosednih državah. Tudi pri nas se bo moralo misliti na to. Italijani imajo teh reči za sebe premalo. Romunija nam jih ne bo dala. Ogrska je dala svoje vozove na posojilo Nemški Avstriji. Francoska ima veliko tega materijala, ki ga je naropala na Nemškem. Najbrže je to edina država, ki nam more v tem pogledu priskočiti na pomoč. Ampak naši meščanski politiki se ne brigajo za takšne probleme in socialist je, ki mora v interesu bodočnosti delavstva danes misliti na to.

Zakaj pripovedujemo vse to? Zato, da pokažemo, kako malo se za takšne reči brigajo meščanske stranke. Mi pa imamo velikanski interes, da se naša domača industrija vzdrži in da ne pogine. Zakaj le potem smemo in moremo misliti na naše bodoče zahteve, na bojišče življenje. Mi hočemo, da bo naše delavstvo dobro zaslužilo in dobro živelo, in nočemo, da bi padalo v vedno večjo bedo in gmotno odvisnost. Le gmotno dobro stoječi proletarijat pomeni kaj v tem materijalističnem svetu in le, če ne bo zgolj berač, odvisen od miloščine, more izvojevati končno zmago. In tako ustvariti socialistično družbo, družbo, v kateri ne bo razrednih razlik, ne bo gospodujočega in tlačnega proletarskega razreda.

Neki Ch. E. Brennan, ki je bil nekaj časa v službi justičnega oddelka zvezne vlade, napada generalnega zveznega pravnika Palmerja in trdi med drugim, da so bila od novembra 1919 justičnemu oddelku znana vsa dejstva o zaroti jajčnih veletrgovcev, ki so zadržavali ogromne kvantitete jaje v hladilnicah, hoteč naviti njih cene, da pa ni generalni pravnik na noben način nastopil proti njim, dasi je bil navidez napovedal boj živilskim profiterjem.

Več jasnosti v tej zadevi ne bi škodovalo. Gospod Palmer, ki misli kandidirati za prezidenta Zedinjenih Držav, in ki je bil že večkrat obdolžen reakcionarstva in pristranosti, bi storil prav, če bi podal več luči o takih rečeh.

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ.

3.

Hattonville je bilo mlado mestece. Pred desetimi leti je bilo tam nekoliko kmetij, ki niso prinašale obdelovalcem znatnega dobička, in nekoliko skrajno primitivnih koč, katerih lastniki so se preživljali brez pravega poklica, zdaj z ribolovom, zdaj z majhnimi kupčijami in z vsakovrstnimi opravki, menjajočimi se, kakor je nanese slučaj. Nekega dne se je moral v tem pozabljenem kraju ustaviti inženir Radkor, ker se mu je potrl avtomobil, tako pozno zvečer, da se mu je, ker ni bilo s preklinjanjem doseči razumnega uspeha, zazdelo najpametneje, počakati belega dne. Hotela ni bilo nikjer v okolici, niti kakšni gostilni podobnega zavoda ne, in vesel je moral biti, da je dobil prenočišče na neki farmi. Tega mu pravzaprav ni bilo treba obžalovati. Ljudje so mu postregli z vsem, kar so imeli in predvsem s prijaznostjo, ki je lahko nadomestila mnogo malenkosti njegovih razvajenim želja. Ko je zjutraj vstal in se okopal, se je počutil nenavadno lenega in je s tihim zadoščenjem sprejel vabilo, da ostane še nekaj časa na kmetiji. Ljudje so bili skromni in ga niso nadlegovali. Delal je lahko, kar je hotel, in zdelo se je, kakor da vidijo njegovi gostoprimci že v njegovi navzočnosti zadostno nagrado za svojo gostoljubnost.

Radkor se je dva dni izprehajal po okolici, začetkom le uživajoč prelest pomladi, ki jo je dihal zemlja. Že dolgo se ni bil naslajal ob prirodnih lepotah in skoraj pozabil je, da so na svetu tudi gozdovi z zagonetnim šelestenjem listja in čudovitimi ptičjimi koncerti, bistri potoki s tolmunčki in z ribicami, zelene trate, posute s pisanim cvetjem, in tisoč reči, ki blaže srce. Dva dni je bilo Radkorju, kakor da je izginilo vse tisto, čemur je bilo vsak dan posvečeno njegovo življenje, in polaščala se ga je želja, da bi ta mali, skromni raj postal njegov svet, da bi v njem našel mir, katerega ne uživajo živali v čudni gonji boja za obstanek, ali kakorkoli se že imenuje nervozna tekma vseh z vsemi, da bi tukaj našel lepoto, po kateri je nekđaj, v davno pozabljenih časih hrepenela njegova duša, kakor hrepeni menda vsako bitje, preden zaide v blazni vrtinec življenja. Dva dni se je Radkor vdajal sanjam. Tedaj se je zbudil in se ironsko nasmejal sam sebi. Stoječ na hribu, s katerega je lahko videl v dve dolini, se je oziral po okolici in jo začel presojsati — ne kot pesnik, ki poslušá glasove življenja v dihanju prirode, ampak kot praktičen človek, ki ustvarja življeje in ga vdihuje mrtvim rečem. Z nevidno kretnjo je pomaknil vso romantiko na stran. Skozi

meglo sanj so pogledale njegove oči jasno, hitro, z zahtevo po spoznanju in razumevanju, in z računom. Videle so široko dolino, podobno kotlu, med zmernimi griči; videle so reko, ki bi mogla nositi tudi kaj več, kakor majhne čolne; dolina, ki se je od treh strani izlivala v kotel, je bila tesna, vendar pa ne tako, da ne bi bilo ob reki še prostora za železnico, ki bi se brez težave lahko spojila z glavno progjo.

Njegove oči so gledale, njegova glava je začela računati. In kmalu je bil storjen njegov sklep. Popravil je svoj avtomobil, se z zahvalo poslovil od prijaznih farmerjev, a namesto da bi nadaljeval svojo nameravano pot, je obrnil in se odpeljal v Adroit, kjer je imel gospod Hatton svojo pomladno rezidenco.

Gospod Hatton se ni dal v eni uri prepričati. Toda Radkor je bil vztrajen in je znal zagovarjati svojo stvar. V treh tednih je dokazal Hattonu, da je kraj, ki mu ga je opisoval, kakor nalašč ustvarjen za veliko jeklarno. Če opusti to priliko, jo najde drugi. Tukaj velja pregovor, da melje prvi, kdor pride prvi.

Kmetovalci so se začudili, ko so jim neznan agenti začeli ponujati odkup njih zemljišč. Ne eden izmed njih ni bil mislil na prodajo. Zakaj naj bi pustili zemljo, ki so jo bili sami ali pa njih starši s težkim trudom napravili rodovitno? Kar pridelajo, ni kdovekaj, toda tukaj so se udomačili in zadovoljni so s tem, kar imajo.

Agenti so znali dobro govoriti. Kmetija v tem kraju nima bodočnosti. Obdelovanje malih zemljišč ne obeta velike koristi. Svet se izpreminja. Za poljedelstvo veljajo že vse druga načela kakor nekđaj. Kdor ne koraka s časom, ga bodo nove razmere prekosile, pohodile, pomandrale. Tukaj ni misliti na temeljite izpremembe, v drugih krajih pa čaka zemlja na krepke roke in energično voljo. Najbolj učinkovite pa so bile cene, ki so jih ponujali tujci. Priprosti kmetovalci se niso ukvarjali z vprašanjem, kako da je zemlja za druge lahko več vredna, kakor zanje. Govorilo je le bolj njih srce in žal jim je bilo zapustiti kraj, ki jim je bil postal domovina. Naposled so pa računski argumenti vendar premagali in posest za posestjo je prešla v druge roke. Novi gospodar je bil Hatton, ki je prevzel zemljo po žetvi.

Tako se je ustanovilo mesto Hattonville. Najprej so zgradili tovarniška poslopja, vse v dolini na eni strani reke. Potem so na vrhu enega griča nastale čedne rezidence za višje uradnike, naposled so začele rasti ob strani drugega griča male delavske hiše. Drugo leto se je v jeklarni začelo delati. Začetkoma se je zdelo, da je malenkost. Toda iz malega je raslo veliko. Kmalu je prišla železnica. Vse svetleje je ogenj na vrhu dimnikov ožarjal večerno nebo. Vse bolj so se griči posipali s hišicami. Za delavci so prihajali obrtniki. Družba, katere glavni predstavnik je bil Hatton, je poskrbela, da

dobe delavci vsakovrstne potrebščine življenja doma in je odprla nekoliko prodajaln, v katerih so dobili mesa in delovnih oblek, kave in klobukov, predpasnikov za svoje žene in lopat za obdelovanje malih vrtov, a ničesar jim ni bilo treba plačevati v gotovini, kar so nakupili, se jim je enostavno odračunalo, kadar se je izplačevala mezda. Tudi točilne, takozvane saloone, je ustanovila družba sama in jih dajala v najem pridnim delavcem. Celo napil se je na ta način človek lahko, če je bil žejen, pa ni imel denarja.

Mesto se je razvijalo, kakor da se uresničuje pravljica. V petih letih je štelo dvajsettisoč prebivalcev; imelo je svojo sodnijo, razne urade, šole, bolnišnico, gasilsko postajo, razgranjeno ulično železnico, nekoliko cerkva, in druge mestne naprave. Uspešnost je privabila tudi nekoliko drugih podjetnikov, toda nobena delavnica se ni mogla od daleč meriti z jeklarno, ki je ostala središče mesta in mu dajala svoj značaj. Vrhovni ravnatelj je bil Radkor, ki je stal tudi mestu kot župan na čelu. Dnevnik "Hattonville Star", ki je prinašal brzozjavne vesti o največjih svetovnih dogodkih včasih sočasno z newyorškimi in chicaškimi listi, je v neki slavnosti izdajal dejal:

"V starem veku so poznali sedem čudežev sveta. Ker ni bila Amerika še odkrita, je bilo mogoče, da so šteli čudovišča in da so jim za to zadostovali prsti na rokah. V naši deželi šteti čudeže bi bil brezupen eksperiment. Toda tudi v Ameriki, kjer smo se odvadili presenečenj, se mora razvoj in napredek našega mesta imenovati čudovit. Zavidno gleda stara Evropa na našo krepko rast in njeni največji umovi morajo melanholično priznati, da prehaja težišče sveta preko oceana, v dežele mlade, neporabljene moči, v domovino novih genijev, ki imajo neomejno zaupanje v sebe in v svoj narod, in so zaradi tega dovolj silni, da preobrazujejo svet. V tej deželi, ki ji je beseda "nemogoče" neznana, ima tudi Hattonville svoj častni prostor, in po brezprimernih uspehih naših mladih let ni neskromno, če izrečeno z vso odločnostjo, da nam je namenjena bodočnost, katero nam bodo zavidala največja mesta tega kontinenta. Videli smo nekaj nastajati iz nič. Videli smo mali organizem rasti in se krepčati. Dvigalo se je iz tal, rosilo je iz oblakov, od vsepovsod je prihajalo, in sami smo obstrmeli, ko smo se ozrli in opazili, da smo nenadoma postali veliki in da rastemo dalje in dalje, vsako leto, vsak dan, vsako uro. Smelo trdimo, da ni nič podobnega na svetu, niti v tej deželi ne, kjer poznamo milijonska mesta, nastala v enem samem stoletju. Hatton ville sicer če ne šteje milijona prebivalcev, ali tudi sto let še ne živi. Z dosedanjimi koraki pa ne bomo le dosegli naših največjih mest, temveč jih moramo tudi prekositi.

"Kaj nam daje to upanje, ne, to globoko prepričanje, to neomajeno vero?—bi lahko vprašali

pesimistični dvomljivci. Mi pa jim odgovorjamo: Genij A. V. Hattona nam je porok. Kdo je ustvaril Hattonville? Kdo je dvignil mesto iz puščave? Kdo je organiziral ogromno podjetje, ki daje deželi, kar je v naših časih enako važno kakor kruh, ej, kar je v resnici kruh moderne industrije? Kdo daje sam tisočerm telesnega kruha, dobrega kruha, ki bi ga sicer iskali daleč okrog, pa ga morda ne bi našli? A. V. Hatton, veliki mož svetlega značaja, ki bi lahko počival na svojih lavorikah in užival brezskrbno življenje, spada med tiste velike prikazni, katerih ljubezen do ljudi, katerih ljubezen do domovine je prevelika, da bi jim dovolila miru in zadoščenja z osebno udobnostjo. Vse, kar ima, je A. V. Hatton vložil v podjetje, zaposlujoče armado delavcev, ne da bi se bil le za trenotek ustrašil možnosti, da izgubi vse. Zakaj nikdar ne smemo pozabiti, da je le on tisti, ki lahko izgubi. A. V. Hatton je mož, kateremu ima mesto Hattonville zahvaliti svoj obstanek in skoraj vsak prebivalec tega mesta je njegov dolžnik.

Njegove zaslužene slave ne zmanjšamo, če naglasimo, da je E. B. Radkor njegova desna roka, njegov duševni pomočnik, njegov svetovalec in izvrševalec njegovih idej. Dokler imamo na čelu takega moža, nam ni dvomiti o sijajni bodočnosti našega mesta. Zunaj po svetu pljuskajo visoko valovi zlobne nezadovoljnosti in hudobni preroki razglašajo krive nauke, prilagojene ušesom neizobraženih. Varujmo se takega strupa v Hattonville. Dub Antekrista še ni doprl do naših zidov, toda na straži moramo biti, da nas ne zateče, kadar spimo in da ne poseje ljuljike med našo pšenico. Naša blaginja je utemeljena v našem preizkušenem redu. Kakor smo doslej živeli, je bilo dobro. Rezultati so dokazi. Pod vodstvom svojih bakljenoš smo dospeli do svoje sedanje veličine. Po tej poti, in le po tej poti pridemo dalje, ohranimo svojo prosperiteto in jo pomnožimo. Ni nevarnosti, da bi se v našem mestu prijelo katerokoli plevelno seme. Naše ljudstvo ve, komu ima zahvaliti vse, kar je in ta zavest bi ga ščitila, kadarkoli bi hudobnež poskušal premotiti njegovo dobro srce. Le svarilo bodi to krivim apostolom, ki bi jih kakšen veter utegnil dovesti v našo bližino. Če se hočejo obvarovati razočaranj, naj ostanejo daleč od naših pragov. Kreposti, podedovane od naših staršev, imajo skalnata tla v našem mestu in med našim prebivalstvom. Zastava, ki jo je dvignil A. V. Hatton, je naša zastava. Naj bi vedno ponosno plapolala in nas vodila od uspeha do uspeha kakor doslej."

Članek so čitali povsod, kjer se je čitalo v Hattonville, in mnogo hvale je bilo izrečene o njem, dasi so bila mnjenja o njega pomenu zelo različna. Splošno pa je bilo slišati, da ostane prebivalstvo mesta zvesto veri, oziroma veram svojih očetov in da bi se vsakdo, kdor bi hotel razlagati sveto pismo na nov način, trudil zaman. Tudi A. V. Hatton je čital članek in se

smehljal. Radkor se je tudi nasmehnil, toda kdor bi ga bil opazoval, bi bil dejal, da je bil smešek zaničljiv. Radkor je včasih sam kaj napisal in to je bil nemara vzrok, da ni posebno visoko cenil talentov mestnega časnikarstva. Kam je člankar meril, je bilo pa glavneinu voditelju jeklarne in mestnemu županu jasneje, kakor skoraj vsem drugim čitateljem. Zakaž poznal je strupeno seme, ki so ga raznašali volkovi v ovčjih oblekah zunaj po svetu; poznal ga je tako dobro, da je le pazil, kdaj da pade kakšno zrno tudi v Hattonville, vedoč, da ni noben plot dovolj visok, da bi preprečil to. Njemu ni bilo treba opomina in svarila v lokalnem dnevniku. Sam je stal na straži in njegove oči so gledale na vse strani. (Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

Reakcionarni poizkus gospoda von Kappa v Nemčiji je izpodletel. On in njegov general Lüutwitz sta postopala bolj iz špekulacije, kakor s trdno organizacijo in dobrim poznavanjem razmer. Očitno sta videla v svoji fantaziji več hrepenenja po starem režimu med nemških ljudstvom, kot ga je v resnici. Le tako se more razumeti njiju operetna avantjura. Le tako sta mogla podvzeti groteskni eksperiment z absolutno nezadostnimi močmi, nedvomno pričakujoča, da potegneta s svojim nastopom velike mase z Ebertovo vlado nezadovoljnega ljudstva za sabo in tako pridobita moč, da utrdita svojo oblast. Zmotila sta se. To sicer ne pomeni, da ni drugih reakcionarnih fantastov v Nemčiji, ki utegnejo pomoviti harlekinado, temveč je skoraj verjetno, da bo še več takih epizod, preden se razmere v Nemčiji definitivno uredijo. Tudi tepena reakcija ne opusti rada svojih upov. Ali nauk, ki ga daje hitri bankrot kappizma, ima svojo ceno tudi za druge. V Nemčiji in drugod so nezadovoljniji na desni in na levi. Resnično zadovoljnih je sploh po vsem svetu le malo. Eni silijo naprej, drugi nazaj. Tisti, ki hočejo naprej, imajo vsekakor prav, toda poleg volje za napredek jim je treba tudi prav resne prevdarnosti. Kakor se je Kapp na reakcionarni poti zmotil, ko je mislil, da pride z glavo skozi zid, se tudi drugi na nasprotni poti lahko zmotijo. Ideja, da se potegneta mase za seboj, je vedno več ali manj hazardna igra. Posrečiti se more le tedaj, če so mase razpoložene za to. Ali so razpoložene ali ne, je pa treba vedeti to, če so mase organizirane in v organizaciji preizkušene. Če so take, pa ni treba bravurnih eksperimentov, ker zadostuje njih moč v tem slučaju, da pridejo do zmage po normalni poti razumne politike. S špekulacijami o "svetovni revoluciji" in podobnih "velikih" rečeh, s katerimi naj se baje okrajša pot, se v resnici le zapravlja čas, ker se med tem zanemarija organizacija, brez katere ni uspeha z nobeno metodo.

Po kapitalističnih listih čitamo o velikanskih dividendah, ki so jih dobili razni magnatje v industriji jekla, železa, rude, premoga, lesu, papirja sladkorja itd. itd. Tako kapitalisti ki so vložili za povečanje

svojih dohodkov vse. Kaj pa delavci? Ali se delavci istotako pridno zanimajo za povišanje svojih dohodkov — to je za svoje interese v svojih podjetjih, ki jim pravimo politične in gospodarske organizacije? Žal, še zelo malo. Posledica te zanemarjenosti je, da dividende kapitalistov rastejo, dividende delavcev — ki so zapopadehi v delavskih organizacijah, pa stoje in se ne premaknejo. Ko se bo delavstvo tako zanimalo za svoje vloge in dividende, kakor se zanima zanje kapitalistični razred, bo dobilo tudi delavstvo svoje — to je, dobilo bo polno vrednost svojega dela, in ne le peti del tega kar producira.

Kdor še ni v trustu delavcev, naj to stori takoj, da pride čimprej dan, ko bo dobilo tudi delavstvo svoje dividende.

Vse reakcionarne sile so na delu, da uničijo socialistično gibanje v tej deželi. Na razpolagamo imajo milijone dolarjev in močne organizacije. Delavstvo pa postaja bolj in bolj indiferentno. Skrajni čas je že, da se delavstvo zdravi iz politične o-mrtvelosti in se organizira, kot se organizirajo njegovi nasprotniki.

Po uradnih izkazih je v Zedinjenih Državah zaprtih 18.29 šol zaradi pomanjkanja učnih sil, v 41.900 šolah pa poučujejo sile, ki nimajo zadostne šolske izobrazbe, kot "pomožne moči." To so v nekaterih slučajih dijaki višjih, v nekaterih pa tudi učenci občinskih šol . . .

Pomenilo bi nositi vodo v morje, če bi hoteli opisovati, kakšno nevarnost za bodočnost pomeni ta položaj. Žalosten je sam na sebi, zlasti žalosten pa, če se spomnimo, da se je Amerika včasih — precej po pravici — ponašala s svojim šolstvom, s katerim je, vsaj kar se tiče široke ljudske izobrazbe, močno prekašala večino evropskih dežel. Zdi se pa, da se je pri tem pozabilo nekaj, kar opažamo pogostoma: Kdor je prvi v kakšnem oziru, je včasih tako ponosen na to, da pozabi ne le na ohrano svojega prvenstva, ki zahteva trajno napredovanje in izpopolnjevanje, ampak zanemari polagoma tudi to, kar je sploh dosegel.

Nekje mora biti seveda vzrok teh neveselih razmer. Menda ga ni težko najti. Skoraj povsod so učiteljske plače tako nizke, da ni učiteljska služba v tem oziru nikakor vabljliva. Malodane vsako delo je s te strani boljše od učiteljskega. Ker se pa tudi v tem poklicu ne more živeti od samega navdušenja za stvar, je razumljivo, da se ljudje ne drenjajo vanj. Prezira se tudi, da se zahteva in mora zahtevati od učitelja danes kaj drugega, kakor v blago minolih časih. Friderik Veliki je dajal učiteljska mesta odsluženim vojakom svoje armade, in to je bilo logično v časih, ko se ni pričakovalo od šole nič drugega, kakor da bo vzgajala pokorne podanike. Danes hočemo, da pridejo iz šol koristni državljani, in naloga ustvarjati jih, ni tako lahka, kakor je bilo "vzgajanje" s palico. Od sposobnosti učiteljev so v veliki meri odvisne sposobnosti bodočih državljanov. Sposobnim silam je pa treba omogočiti tako življenje, da se ne bodo le za silo nasitili, ampak da bodo mogli zadostovati tudi svojim kulturnim potrebam, ne

le v svojem interesu, ampak tudi v interesu tistih, katerim naj oddajajo svoje pridobljeno znanje.

Ali se morda v nekaterih krogih vrača tisti antikvirani nazor, da je najbolje, če ne ve masa ljudstva preveč? Včasih, ko je bil kapitalizem še mlad in neizkušen, so mislili, da je nekoliko čitanja in pisanja, pa očenaš zadostno znanje za široke sloje, češ če bodo znali več, ne bodo hoteli delati. Polagoma so misleči kapitalisti spoznali, da ni ta filozofija niti s stališča njihovih interesov nič prida, ker je delavec, ki se je kaj učil, tudi za njihovo službo sposobnejši od nevednega. S stališča družabnih interesov je pa ljudska izobrazba splošna, ne pa individualna zadeva. Že to bi bilo dovolj važno, važno, da je kriminaliteta v tesni zvezi s kulturno stopinjo naroda. Kar se prihrani na šolah, se mora izdajati — še pomnoženo — za ječe in zapore. Ali vse naše družabno življenje se je temeljito izpremenilo in naš napredek ni več odvisen od visoke stopnje nekaterih posameznikov, temveč od splošne povzdige vsega ljudstva. V gospodarstvu, v politiki, povsod potrebujemo sodelovanja vseh, in od kvalitete vseh je odvisno, kaj dosežemo. Če ne bo Amerika napredovala na tem polju, bo začela zaostajati na vsakem. Vprašanje šolstva in učiteljstva je eno najvažnejših vprašanj naše bodočnosti.

Crucible Steel Co. je sklenila 50 odstotno dividendo. Nič več kot \$12.500.000 je določenih za ta namen. Dividenda se izplača v akcijah na pari.

Stanley Works v New Britain, Conn., plača 100 odstotno dividendo.

Stanley Rule & Level Co. plača na vsako akcijo, katere vrednost al pari je 100 dolarjev, 525 dolarjev dividende. Čedni "zaslužki"! In po odloku najvišjega sodišča ni treba plačati dohodninskega davka od njih. To je še bolj ugodno.

Čehoslovaška republika je izdelala svojo ustavo. Dne 1. marca je bila sprejeta v provizorični Narodni skupščini. Na predlog poslanca dr. Herbena, znanega naprednega pisatelja je bil sprejet tudi sledeči uvod:

"Mi, čehoslovaški narod, hoteči utrditi popolno enoto naroda, uvesti pravičen red v republiko, zagotoviti miren razvoj čehoslovaški domovini, pospešiti splošno blaginjo vseh državljanov te države in zagotoviti blagoslov svobode bodočim generacijam, smo v svoji Narodni skupščini dne 28. febr. 1920 sprejeli ustavo za Čehoslovaško republiko, katere besedilo sledi: Pri tem izjavljamo mi, čehoslovaški narod, da hočemo stremeti za tem, da se bodo ta ustava in vsi zakoni naše dežele izvajali v duhu naše zgodovine, kakor tudi v duhu modernih načel, obseženih v geslu o samoodločevanju. Kajti vstopiti hočemo v družbo narodov kot izobražen, miroljuben, demokratičen in napreden član."

Ustava sama, zlasti pa ta uvod ni bil po srečanju vseh članov zbornice. Dr. Kramář in Viktor Dyk sta zapustila dvorano skoraj demonstrativno, ali zdi se, da niso bolečine njihju nazadnjaških src napravile velikega učinka na ogromno večino poslancev.

Ustava ni v vsakem oziru idealna, toda z ozirom na sedanje razmere pomeni naprečenljiv napredek. Najvažnejše je to, da ne bo imelo ljudstvo nobenih zaprek za njeno legalno izboljšanje, če bo imelo voljo za to. Pokazalo se bo to kmalu, ker se izvrše volitve v definitivno skupščino v najkrajšem času.

Praško socialno demokratično "Pravo Lidu" piše o sprejetju čehoslovaške ustave v svoji številki z dne 1. marca:

"Včeraj ob 3:40 popoldne je bila v Narodni skupščini sprejeta ustava za Čehoslovaško republiko. Historična in povzdigujoča je bila seja, na kateri se je odglasovala ustava. Samo glasovanje je trajalo nekaj ur in vsega skupaj se je glasovalo sto petdesetkrat. Seja se je impozantno zaključila, zlasti ko se je iz opozicijskega razpoloženja reakcionarne in šovinistične narodne demokracije iztrgala skupina pisateljev z dr. Herbenom in spojila svoj glas s pohvalo vsega dela ustave. Ta ustava je delo kompromisa, ali ta kompromis ne služi narodu na nečast, in z dvetretjinsko večino je bila v Narodni skupščini odklonjena vrsta načel, predlaganih od reakcionarne manjšine za pokazitev in oskrumbo demokracije. V tej ustavi sicer ni izrečena socializacija kot načelo, ni izrečen princip ločitve in milice, toda napravljene niso nikakršne ovire, da izvede ta načela navadna večina v izvoljeni Narodni skupščini.

Ko je bilo delo dokončano, v katero je bilo vložena toliko truda, je zbornica, katero sta bila zapustila dr. Kramář in Viktor Dyk, gromovito zaploskala, zaklicala slavo, in zapele so se narodne himne. Potem je pa socialistični blok zapel "Rudý prapor", katera revolucionarna pesem se je izvrstno prilagala temu trenotku. Ustavo republike podpiše prezident najbrže tekom tedna, kar se zgodi na slovesen način. Čez teden dni bodo razpisane volitve. Ljudstvo bo imelo besedo.

Z ozirom na predstoječe volitve v čehoslovaško Narodno skupščino je zanimiv izid občinskih volitev v Velikem Brnu, glavnem mestu Moravske, ki so se vršile dne 1. marca pod svežim vtiskom v Narodni skupščini sprejete ustave. Čeških glasov je bilo oddanih okrog 80.000 in socialisti so dosegli ogromen uspeh. Od zadnjih volitev lanskega leta so znatno napredovali. V naslednjem podajamo rezultate glasovanja; številke v oklepajih pomenijo rezultate lanskega glasovanja.

V prvi (češki) skupini so dobili:

Češki socialni demokratje 23.484 (20.291.)

Češki socialisti 16.72 (15.130).

Narodni demokrati 16.245 (17.554).

Klerikalei 9.500 (9.753).

Modračkova frakcija 1.478 (1.590).

Mandatov odpade na posamezne stranke: Čehoslovaška socialna demokracija 19, češki socialisti 13, narodni demokratje 12, češka ljudska stranka 8. Izmed manjših strank dobe: Stranka predmestnih občin 3, obrtniško srednjestanovska stranka 2, vojni poškodovanci 2, Modračkova frakcija (napredni socialisti) 1.

V drugi (nemški) skupini so dobili:

Združena nemška stranka 15.914, 12 mandatov.

Nemška socialna demokracija 13.365 glasov, 10 mandatov.

Nemška demokratična svobodomiselna stranka 6019 glasov, 5 mandatov.

V tretji (židovski) skupini so dobili:

Židovski nacionalisti 1776 glasov, 2 mandata.

Zionisti s 766 glasovi ostajajo brez mandata.

Iz Ženeve poročajo, da je sprejel bivši avstrijski cesar Karl vest o Kappovi "revoluciji" v Berlinu z očitnim zadoščenjem. Menimo, da je bilo to zadoščenje precej kratkotrajno. Prejšnja cesarica Zita je v neprestani zvezi z Dunajem in je sprejela zadnje čase mnogo obiskov. Bolje je razpoložena, kakor prej. Tudi ona ima najbrže že svojega mačka. Gospod Karl in Zita bi storila najbolje, da bi opustila zanimanje za take pustolovščine, pa si poiskala kakšno koristno delo. Oba še nista tako stara, da se ne bi mogla privaditi. Čim prej se rešita špekulacij na povratek, tem prej bosta prosta neizogibnih razočaranj.

V Nemčiji se nadaljujejo boji, toda ne več s Kapp-Luettwitzovo gardo, ampak med Ebertovimi četami in spartakovci. Reakcionarni puč je imel povsem drugačen rezultat, kot so pričakovali monarhistični "revolucionarji;" Kapp sam je bil s svojo močjo in s svojo modrostjo kaj hitro pri kraju, namesto tega so se pa zbudile najradikalnejše struje in nesramnost militaristične kaste je pognala velike množice v radikalni tabor. Zdi se, da je tudi vlada napravila usodepolno napako s tem, da je razširila koalicijo in pripustila tudi skrajne desničarske stranke v svoj krog, tako, da je njen značaj, ki že prej ni bil zelo revolucionaren, postal še bolj nazadnjaški. Boji so izredno krvavi in so doslej zahtevali ogromne žrtve. Vsako ugibanje o možnih rezultatih je pa brez cene. Treba je potrpeti in počakati, kaj prineso dogodki. Vsekakor preživlja Nemčija kritične dni, ki lahko postanejo bolj usodepolni od prve revolucije. Med sovražnimi strankami so se vodila nekakšna pogajanja, ki pa doslej niso prinesla rezultata, in strasti so že tako razbeležene, da je sploh le malo upanja na zadovoljiv uspeh. Enako pa je tudi veliko vprašanje, ali se more iz vseh teh bojov razviti kaj stalnega; na nobeni strani namreč ni videti take večine in take moči, da ne bi imela po zmagi, pa naj se ta nagne kamorkoli, tako velike opozicije, da ji bo nemogoče nemoteno in brez sile izvajati svoje namene. Doba težkih kriz torej še ne mine za Nemčijo.

Senator Newberry je bil v Detroitu obsojen zaradi volilnih sleparij na dve leti ječe in 10.000 dolarjev globe. Z njim vred je bilo obsojenih še šest najst drugih obtožencev, med njimi tudi senatorjev brat. Proces ni končan, ker nameravajo zagovorniki stopiti pred višje sodišče. Kar je razprava razkrila, bi pa lahko zadostovalo, da bi volilci sami nekoliko bolj pazili na poštenost pri volitvah. Pro-

ces z Newberryjem je bil karakterističen, ne bi se pa upali trditi, da je njegov slučaj osamljen. Le da ne pridejo vse volilne sleparije pred sodišče.

Senat je odklonil mirovno pogodbo in s tem napravil zmešnjavo akutno. S pogodbo je padla tudi določba o Ligi narodov. Lahko se pravi, da so stvarni argumenti igrali najmanjšo vlogo, vodilni pa so bili strankarsko politični računi. Republikanci bi očitno radi napravili iz mirovne pogodbe volilen argument in z njim odvrnili pozornost volilcev od neštetih drugih reči, ki so za ljudstvo vsaj toliko važne kakor njih diplomatične igre.

Dne 13. aprila namerava deputacija socialistov in liberalnih elementov iz vse dežele napraviti korak za osvoboditev Debsa in drugih političnih jetnikov, ki so bili tekom vojne obsojeni na podlagi zakona o špionaži. Kakor poroča glavni urad socialistične stranke, pridejo posebni vlaki v Washington in številne organizacije bodo korakale po Pennsylvania Ave. z godbo na čelu. Pričakuje se tudi konferenca s prezidentom. Deputacija, ki naj bi obiskala prezidenta, bo najbrž sestavljena iz sledečih članov: Morris Hillquit, znani socialistični pravnik, Algeron Lee, socialistični alderman iz New Yorka, J. H. Maurer, predsednik Federation of Labor iz Pennsylvanije in rabinec Judah Magnus iz New Yorka. Obenem namerava senator J. L. France iz Marylanda vložiti v senatu primerno resolucijo, kar stori tudi nekoliko kongresnikov v zbornici poslancev.

V Chicagi računajo, da manjka 150.000 novih hiš. Živ krst ne ve, kako se bo rešilo to vprašanje. Tudi to se lahko smatra za dokaz izvrstnosti kapitalističnega sistema.

Po nekaterih krajih v Ameriki žive ljudje v starih železniških vozovih, ker ne morejo dobiti stanovanj. To je kakor na primer v Ljubljani. Toda razlika je ta, da je bila Ljubljana v neposredni bližini bojišča, kar se ne more reči o Zedinjenih državah. Vrhu tega je bila Ljubljana do konca vojne pod koruptno in Slovencem sovražno avstrijsko upravo, o kateri ne bi bilo misliti, da jo bo kdo posnemal v Ameriki. In vendar stanujejo ljudje v starih železniških vagonih.

Stanovanjsko vprašanje je predvsem občinsko vprašanje. Koliko je danes občin, ki bi ga znale uspešno rešiti? Oziroma: Koliko jih je, da bi imele pogum vzeti stvar v roke in graditi hiše brez obzira na to, če je privatnim špekulantom všeč ali ne?

Chicaški župan Thompson razvija veliko agitacijo za "povzdigo" mesta in bi rad v nekoliko letih podvojil število prebivalstva. To je za župana hvale vredno. Vpraša se le, kam hoče deti tistih tri milijonov novih prebivalcev, če ni niti za dodajanje dovolj človeških stanovanj? Ali naj prinese vsak hišo na hrbtu s sabo kakor polž?

Naš praznik.

Še nekaj tednov, pa bo proletariat zopet manifestiral v silnih množicah za svojo razredno zavest in se bodril za bodoče boje. Prvi maj je praznik zavednega delavstva vsega sveta. V evropskih mestih bo na ta dan skoro vse delo počivalo. Železni stroji bodo utihnili, toda delovali bodo duševni stroji stotisočeri glav. Prvi maj je dan dela za socialistično propagando, dan za črpanje novih sil v boju za naše cilje. Majhna je bila naša armada pred leti, iz desetisočev je narasla na stotisoče in danes šteje že milijone. Miljoni delavcev pa so še izven naših vrst in tudi te moramo pridobiti, ker so nam potrebni pri delu za dosego socialističnega družabnega reda.

Propaganda s tiskano besedo je najboljša propaganda. Sodrugi, razširjajte naš tisk. Pridobivajte nove naročnike Proletarca. Širite naše brošure.

Kakor vsako leto, bomo tudi letos izdali majsko številko Proletarca. Skrbite, da zaide ta izdaja v stanovanje vsakega slovenskega delavca. Nabirajte naročnike zanjo in nam pošljite imena in svoto za naročnino. Naročite jih po več iztisov skupaj in jih razdelite na društvenih sejah, zabavah, shodih itd. Delujte nato, da bo majska izdaja Proletarca izšla v 25.000 iztisih. Ker je čas kratek, se požurite.

Vsi naročniki dobe majsko izdajo Proletarca še pred prvim majem. Naročila pošljite pravočasno, najkasneje do 19. aprila.

Cene so sledeče:

Posamezen iztis	\$.15
10 iztisov	1.25
25 iztisov	3.30
50 iztisov	6.00
100 iztisov	11.00
250 iztisov	26.00
500 iztisov	45.00
1000 iztisov	80.00

Čim več bo naročil, večji bo obseg lista. Majska izdaja bo bogato ilustrirana. Vsa naročila naj se pošljejo Proletarcu. **Upravništvo.**

Milwaukee, Wis. — Od tu že dolgo ni bilo nobene poročila v Proletarcu, zato sem jaz sklenil s tem dopisom prekiniti molk.

Dela je v Milwaukee dovolj, toda plače so tako nizke, da se delavske družine ne morejo preživljati tako, kakor bi bilo potrebno. Kjer je delavstvo organizirano, je nekoliko boljše. Organizacija je edino orožje delavstva proti sistemu izkoriščanja; zato je sveta dolžnost delavstva, da se organizira politično in strokovno, da s tem pomaga sebi in svojem in ob enem gladi pot zmagi za uresničenje ciljev socializma.

Ker se bližajo volitve, je naš slovenski socialistični klub sklical shod, ki se vrši v soboto dne 27. marca ob 8. zvečer v dvorani Harmonia. Govoril bo sodrug E. Kristan o pomenu politične akcije. Nastopil bo tudi milwauški župan sodrug Dan Hoan, ki je ponovno nominiran kandidatom za župansko mesto. Sodrugi in rojaki, udeležite se v obilnem številu tega

shoda in pokažimo, da smo ljudje, ki se zavedamo svoje naloge.

V nedeljo 28. marca ob 10. uri dopoldne, to je en dan po shodu, pa se vrši v dvorani Iliria predavanje o socializmu in komunizmu. Mnogo se govori in piše zadnje čase o socializmu, komunizmu, o taktikah itd., in posledica tega je mešanje pojmov in nerazumevanje med delavstvom o socializmu in taktikah. Predavatelj bo sodrug E. Kristan, ki bo v tem predavanju pojasnil, kake poti se mora posluževati proletariat za dosego zmag.

Viktor Petek.

„ŽENITEV“

igra v treh dejanjih, spisal N. Gogolja. Gogolja je znani ruski pisatelj in čikaški Slovenci ga lahko poznajo od časa, ko je slov. soc. klub priredil njegovo komedijo „Revizor“, ki je bila na našem odru uprizorjena z velikim uspehom. „Ženitev“ pa priredi srbski soc. klub št. 20, JSZ., v soboto 3. aprila v Social Turner Hall na 1651 Belmont Ave. blizu Paulina St. Na programu so poleg igre še pevske in godbene točke. Pričetek programa ob 7:30 zvečer.

Čikaškim Slovincem priporočamo, naj se udeležijo te priredbe. Vstopnina v predprodaji 40c, pri vratih 50c.

LENIN, DELAVCI IN PODRUŽABLJENJE INDUSTRIJE.

Nekoč je prišla k Leninu iz neke tovarne deputacija delavcev in ga je vprašala za dekret, da se dotična tovarna podružabi.

„Da,“ je rekel Lenin, pograbilši iz miznice nepopisane formularje. „Vse kar je potrebno, je izpolnitev tega formularja, kakor zahtevajo vprašanja, to je popis tovarne, podpisa komisarja v dotičnem okrožju in moj podpis.“

Delavci so bili zelo razveseljeni in so vzeli to izjavo na ta način na znanje, da je eden njih izrazil to zadovoljstvo z besedami: „Prav dobro.“

„Toda predno podpišem te listine“ — je nadaljeval Lenin — bi vas rad vprašal par besed. Prvič, ali veste, kje se dobe surovine za vašo tovarno?“ — Delavci niso vedeli.

„Zdi se mi,“ je nadaljeval Lenin, „da razumete knjigovodstvo in da ste izdelali sistem, po katerem boste vodili tovarno in proizvajali blago.“

Delavci so odgoorili, da se boje, da ne vedo prav mnogo o teh rečeh.

„In končno“ — je povzel Lenin zopet besedo — „ali vas smem vprašati, če ste dobili trg za razpečavanje blaga?“

In delavci so zopet odgovorili, da ne vedo.

„Well, sodrugi,“ — je dejal Lenin, — „vi še niste pripravljeni, da prevzamete tovarno. Vrnite se domov in poskušajte rešiti najprvo te stvari; naredili boste napako, ampak končno se boste vendar naučili. Potem pridite čez nekaj mesecev nazaj, in tedaj podružabimo tovarno.“

A. R. Williams, v „Rusija“.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 28.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West
Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown,
Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, O.

NADZOENI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325
Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleve-
land, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135
West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANK TERPOČIČ, R. 1, Banonsa, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise náravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Pošt. Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Burdine, Pa. — Naznanjam članstvu Rožna de-
lina št. 125, SDPZ., da se vrši prihodnja seja tretji
nedeljo v aprilu ob 10. dopoldne. Ta datum je bil de-
ločen na zadnji seji, ker na prvo nedeljo v aprilu
pride Velika noč. — Vincene Widmar, tajnik.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z. V MESECU
FEBRUARJU 1920.

štev.

- Zopet sprejeti: Tomaž Blažena, 5718. Suspendirani: Fr. Umek, 3790; Petak Pečar, 5191; Črtan: Fr. Zidar, 6009.
- Zopet sprejeti: Fr. Likar, 7854. Suspendirani: Fr. Potočin, 8564; Iv. Glavač, 8572.
- Črtani: Anton Iler, 4061; Jožef Steinšek, 8455.
- Umrli: Jakob Držar, 7620
- Novo pristopili: Milan Kočevar, 11635.
- Zopet sprejeti: Matija Podrebec, 7407; Helana Podrebec, 2277; Matija Podrebec, 1175. Prestopili: Jernej Semerl, 9769; Jožef Serik, 3082; prvi št. 46; drugi 156.
- Prestopili: Anton Prilobič, 9502; k št. 43.
- Zopet sprejeti: Barbara Šiljak, 11356. Suspendirani: Fr. Tro-
tar, 8490.

- Zopet sprejeti: Ivan Perne, 5663. Črtani: A. Tomšič, 2726.
- Zopet sprejeti: Ant. Zapalta, 1550. Prestopili: Iv. Ročnik, 10251; k št. 136.
- Novo pristopili: Jožef Sestrajčič, 11621. Umrli: Fr. Komotar, 9150. Horvat Marija, 9184; Marija Horvat, 11419; k št. 42.
- Novo pristopili: Martin Vogrin, 11662. Suspendirani: Iv. Kov-
vacič, 6116; Fr. oKlar, 993; Anton Dolinar, 3455; Fr. Urbas,
6388.
- Zopet sprejeti: Štefan Černok, 1012. Prestopili: Iv. Turk,
637; k št. 51.
- Suspendirani: Frank Žontar, 4431.
- Novo pristopili: Fr. Piestenjak, 11334.
- Suspendirani: Jožef Klarič, 7125.
- Suspendirani: Fr. Pumpi, 9536.
- Prestopili: Iv. Jaršič, 4752; k št. 10.
- Umrli: Anton Bombač, 3902. Črtani: potovali v staro domo-
vino: Jožef Celadin, 8321; Fr. Seraišič, 8325; Alojzija Sera-
šin, 8319; Ignac Korene, 5528.
- Zopet sprejeti: Iv. Grzurich, 2260; Iv. Pavičič, 11152. Sus-
pendirani: Matt Kleman, 8481; Magda Urbas, 11168.
- Zopet sprejeti: Neža Jerina, 2534; Ant. Jerina, 2187; Aloj.
Markovič, 4357; Marija Znidaršič, 5985. Suspendirani: Jožef
Rode, 6998; Jurij Klancar, 4957; Matija Kopac, 2533.
- Zopet sprejeti: Iv. Eržen, 8652; Jožef Krišnik, 8597; Aloj.
Logaj, 8605; Iv. Merzel, 2053; Ant. Perko, 1277; Ant. Prija-
telj, 6889. Odstopili: Jožef Pasanda, 5761. Črtani: Tomaž
Rebic, 5432. Prestopili: Iv. Eržen, 8652; Alojzij Logaj, 8605;
k št. 29. Matija Gradinar, 11482; k št. 59; Matija Re-
ven, 8607; Marija Reven, 8658; k št. 53.
- Zopet sprejeti: Tedi Bodovinac, 11107; Fr. Mesojezdec, 11166.
Gašper Kernel, 3396; Terezija Zimšek, 3497; Iv. Debelak,
2486; Jožef Blatnik, 4518; William Sitter, 303; Amalija Koder,
3697; Iv. Rannus, 2844; Rr. Rodič, 2114; Iv. Kante, 9084;
Uršula Goršek, 3085; Marija Polončič, 2073. Suspendirani:
Aloj. Zorc, 9070; Fr. Potrebujšč, 4396; Fr. Razengar, 9034;
Fr. Hajhan, 9128; Mihael Hribar, 9076; Fr. Orehovac, 9112;
Mihael Plut, 2845; Aloj. Zgur, 1234. Umrli: Julija Vrček,
9097; Karolina Kostelič, 9095. Črtani: Iv. Žitko, 3690; Iv.
Mencin, 1754; Fr. Glivar, 9080; Ant. Miklavž, 9115.
- Prestopili: Jurij Raspotnik, 1498; Marija Raspotnik, 3420;
k št. 2.
- Zopet sprejeti: Marija Sterle, 3879; Aloj. Jankovič, 4022.
- Zopet sprejeti: Iv. Zuntar, 1587.
- Novo pristopili: Ivan Sokac, 11636.
- Novo pristopili: Ant. Juraj, 11637; (Vincenc Sustaršič, 11638.
- Novo pristopili: Jernej Folkar, 11650. Zopet sprejeti: Rudolf
Blažič, 9283. Črtani: Fr. Podbevšek, 9294; Iv. iHty, 9244.
- Novo pristopili: Mihaela eVael, 11651. Zopet sprejeti: Gregor
Plesničar, 9068; Fr. Suhadolnik, 10222; Matija Jerle, 6285;
Ignac Rusa, 9748. Suspendirani: Alojza Kranjčič, 371; Fr. Stre-
hovc, 2327; Jernej Toničar, 8976; Albin Savine, 8999;
Anton Kernc, 9042. Umrli: Fr. Turk, 900. Prestopili: Jožef
Žitnik, 1797; k št. 42; L. Zidaršič, k št. 2.
- Zopet sprejeti: Fr. Zajc, 6146; Fabjan Bežek, 2732. Suspen-
dirani: Gabriel Wahinja, 3817; Matija Topolka, 3023.
- Novo pristopili: Ana Dernač, 11629. Suspendirani: Blaž Kup-
terle, 4692. Prestopili: Valentin Veber, 8807.
- Suspendirani: Jožef Košir, 10607.
- Zopet sprejeti: Marija Petrini, 5298. Suspendirani: Rozalija
Kikelj, 4426; Umrli: Antonija Stojan, 4829.
- Suspendirani: Marija Stričič, 5451; Iv. Mejnaš, 5998.
- Zopet sprejeti: Fr. Čekarda, 9626; Peter Mihačič, 11278
- Novo pristopili: Marija Pugel, 11652. Umrli: Jožef Kotnik,
5899.
- Isobčen: Peter Borich, 7975.
- Zopet sprejeti: Ivan Hurdenik, 476.
- Mihael Kubica, 11654; Andrej Kusica, 11653. Suspendirani:
Iv. Pietraszko, 3618; Jožef Krgwalt, 5464; Iv. Paulus, 5621.
- Prestopili: Ferdinand Zeleznik, 3626; Fr. Yerman, 5846.
- Novo pristopili: Ernest Pencel, 11650. Zopet sprejeti: Tomaž
Škerbin, 5854. Suspendirani: Terezija Griefberg, 11033.
- Novo pristopili: Franciška Kasič, 11612; Anton Zajc, 11613;
Mihael Stefe, 11633.
- Umrli: Andrej Možina, 10025.
- Novo pristopili: Kristan Pirc, 11622.
- Prestopili: Iv. Prislán, 1543; Franciška Prislán, 10442.
- Suspendirani: Marko Režek, 9906; Marko Golobič, 9908; Ma-
tija Jadro, 7847.
- Zopet sprejeti: Tomaž Mornik, 10449.
- Zopet sprejeti: Jožef Hudik, 9941; Klara Hudik, 11112. Umrli:
Jos. E. Knapič, 9950.
- Suspendirani: Ant. Bajc, 4365; Jernej Sabec, 3960.
- Novo pristopili: iz mladinskega oddelka: Fr. Zupancič, 11661;
Terezija Skubic, 11660. Zopet sprejeti: Rose Anton, 6486.
Prestopili: Iv. oKlar, 11351; k št. 134
- Suspendiran: Fr. Laurich, 956.
- Prestopili: Aloj. Jernaš, 10330; k št. 77.
- Zopet sprejeti: Jakob Česlovnik, 8521. Suspendirani: Jožef
Brodnik, 2833.
- Prestopili: Jožef Močnik, 7503; k št. 143.
- Novo pristopili: Frank Stimac, 11630.
- Novo pristopili: Andrej Kumavar, 11656.
- Suspendirani: Miroslav Horvatin, 11666.
- Suspendirani: Iv. Kestner, 7516.
- Novo pristopili: Neža Klemenčič, 11623.
- Novo pristopili: eSandy Taranda, 11641; eGorge Blackmore,
11640; Nikolaus Silboche, 11642; David Dilliams, 11643; Charles
Williams, 11644; Guy Brunetti, 11639; John Scott, 11646.
Zopet sprejeti: Filika Saidel, 7263; Mihael Rebernik, 7184;
Pavla Rebernik, 7205; Ant. Homar, 7302. Črtani: Elmer
Snajdar, 7305.
- Novo pristopili: Ivan Cvek, 11627. Suspendirani: Mihael Bro-
jan, 10782.
- Suspendirani: Jakob Zloželj, 8904.
- Suspendirani: Andrej Zidar, 7701.
- Suspendirani: Ant. Modic, 7720; Valentin Jerns, 7759.
- Prestopili: Jakob Oblak, 8255; k št. 144.
- Zopet sprejeti: Ivan Lukanc, 6801; Andrej Zupanc, 6821; Fr.
Koželj, 6843; Aloj. Božnar, 6907; Iv. Prudič, 4048; Aloj.
Kostelic, 6928; Franciška Koželj, 6855. Suspendirani: Jožef
Znidaršič, 6878; Jakob Kropar, 6950; Jožef Šlabe, 6858; Fr.

- Kapel, 10172; Iv. Horvat, 6846; Fr. Cepek, 6557. Črtani: Iv. Došak 6833; Jožef Grošelj, 6818; Marijeta Grošelj, 6808; Jakob Logar, 6925; Iv. Gorjanc, 6947; Ant. Zakrajšek, 6831.
130. Črtani: Anton Soštar, 7054; Far. Soštar, 7063; Matevž Zbčanik, 6999.
131. Zopet sprejeti: Ant. Mesič, 7884.
133. Suspendirani: Jožef Bele, 6436; Jožef Miklič, 9447; Marija Spreica, 9443.
135. Prestopili: Andrej Mlekuš, 10168; k števil. 151.
139. Novo pristopili: Nick Yeneta.
142. Novo pristopili: Amalija Krajnc, 11634. Črtali: Frank Kostellic, 8077; Terezija Kostellic, 8076.
145. Zopet sprejeti: Aloj. Span, 7329; Rudolf Mantel, 7337; Marko Strdin, 7370; Ant. Turkovič, 7340; Ant. Blatnik, 7404; Fr. Kovačič, 7456. Suspendirani: Iv. Spelič, 7361; Izdar Lakner, 7375; Fr. Senica, 7372. Črtani: Iv. Princ, 7385; Jožef Govednik, 7352; Iv. Lešnik, 5999.
146. Prestopili: Fr. Zagorek, 10931; k števil.
150. Suspendirani: Ant. Jerman, 11103.
151. Zopet sprejeti: Ant. Udovih, 7824. Črtani, odpotovali v staro domovino: Ant. Zela, 7827; Ant. Kreševič, 7835; Ant. Debevc, 4576; Črtan po gl. porotnem odboru: Ant. Sanj, 11304.
152. Novo pristopili: Ant. Detelj, 11647.
154. Suspendirani: Jožef Stefanec, 11405; Iv. Švigelj, 11406.
155. Novo pristopili: Ivan Furjanček, 11658.

BLAZ. NOVAK, tajnik.

“NAŠI ZAPISKI”

Socialistična revija, izdaja Slovenska socialna matica v Ljubljani. Večje število te revije smo prejeli pred par dnevi iz Ljubljane. Kdor jo želi dobiti, naj nam pošlje 20c. Naši Zapiski so pričeli izhajati mesto revije “Demokracija”, ki je z Novim letom prenehala izhajati.

Vsebina prve številke Naših Zapiskov je sledeča:

Članki: Uvodnik. — *** Boji in trpljenje ogrskega proletariata. — K. Kautsky: Sovjeti. — F. Albrecht: Misli k sodobnemu slovstvu. — Dr. K. Do-

biča: Marin Studin. — Pregled: Politika. Ogrska sovjetska republika. — O. Bauer: Osem mesecev vna- nje politike. — Volitve v zapadni Evropi. — Socializem: Socialistični pokret v Češkoslovaški. — Socializacija premoga v Nemški Avstriji. — O. Bauer: Pot k socializmu. — Gospodarstvo: Gospodarski razvoj Japonske med vojno in njene socialne prilike. — Bogastvo Alzacije-Lorene. — Produkcija črnega premoga v Nemčiji. — Trgovska mornarica Nemčije in versalski mir. — Kultura: Ignacij Borštnik.

Naročila pošljite Proletarcu.

LISTU V PODORO.

John Matičič, Luzerne, Pa.	\$.50
John Tomazin, Avella, Pa.50
Matt Dermota, Lawrence, Pa.50
John Stražišer, Absher, Mont.50
Jos. Hrovat, Herminie, Pa.50
Frank Cepirlo, Indianapolis, Ind.50
John Murnich, Forest City, Pa.	1.10

Skupaj	\$ 4.10
Zadnji izkaz	\$28.67
Skupaj	\$32.77

NARAVNE POSLEDICE.

Ako ste zdravi, ako boleznj ne kale vaših dnevov in noči, tedaj ste dobro razpoloženi, polni energije in vse se vam dobro izteče. To je naravna posledica. Ravno zato pa je potrebno, da se ubranite vsakega napada na vaše zdravje na najhitrejši način, in da si izberete pravo zdravilo brez odlašanja. Trinerjeva zdravila so tista, ki so vam potrebna. — Mr. Peter Schwartz iz Westchesterja je nam pred dvem tedni pisal: “Jaz sem rabil Trinerjeva zdravila in pronašel, da so izvrstna.” Vzemite Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino za želodčne nerednosti kot zaprtje, neprebava, glavobol, nervoznost; rabite Triner's Angelica Bitter Tonic za nevrščene življenske moči; vzemite Triner's Cough Sedative v slučajih prehlada, zdravite revmatične napade in nevralgijo s Triner's Lini- ment, in pronašli boste vrednost Trinerjevih zdravil, kakor Mr. Schwartz. Vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ima v zalogi Trinerjeva zdravila. — Joseph Triner Co., 1333—43 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v **Illirija dvorani**, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse,
396—4th Ave.

Prijatelj, če ti je potekla naročnina, ne pozabi jo obnoviti. Ne pozabi, da je borba za existenco tega lista mnogo težja, kakor za druge liste. Vedi, da so na delu vse mogoče sile, da se zaduši glasila zavednega organiziranega delavstva. Potrebujemo tvoje pomoči v tvojo korist.

Ne odlašajte z naročilom za Ameriški Družinski Kalendar letnik 1920. Stane 65c. Svoto pošljete lahko v pošt- nih znamkah. Naroča se pri Proletarcu.

IZŠLA JE NOVA KNJIGA

“DEBS, HIS LIFE AND LETTERS”, ki jo je spisal David Karsner. Stane \$1.50 in 10c za poštnino. Naročila sprejema Proletarec. Dobiček, ki ga prinese prodaja te knjige gre v fond za osvoboditev Debsa iz ječe. Ta fond upravlja The Workers' Defense Union in The National Civil Liberties Bureau. Tiskalo se je tri milijone izvodov te knjige in ako se vaa prod, bo prinesla prej omenjenemu fondu \$149,500.00. — Ime Eugena Debsa je tesno združeno s socialističnim gibanjem v tej republici, zato je knjiga, ki opisuje njegovo življenje, vseskozi zanimiva. **NABIRAJTE NAROČILA** med Slovenci in drugorodci ter jih pošljite nam. Sedaj imate priliko za akcijo; dobite dobro knjigo in ob enem pomagate akciji za osvoboditev Debsa.

AKO HOČETE DOBRO ČTIVO

za mal denar, naročite Ameriški družinski kalendar letnika 1919 in 18, brošuro “Katoliška cerkev in socializem” ter knjigo “Svetovna vojna in odgovornost socializma” Vse te knjige vam pošljemo za dva dolarja. Poštnino plačamo mi.